

Foto: [Kalle Veesaar](#) ([toolbox.estonia](#))

ETTEVÖTTE ANDMEJAGAMISE VÕIMALUSED RIIGIS

Kuidas saab ettevõtja Statistikaametile esitatud andmeid taaskasutada era- ja avalikus sektoris.

ÜLEVAADE

Käesolev analüüs uurib, kuidas Statistikaameti kogutud ettevõtete andmeid võiks turvaliselt ja usaldusväärselt taaskasutada – nii riigisisese kui ka ettevõtete vahel. Keskmes on küsimus: kas ja millistel tingimustel saab ettevõtja ise otsustada oma andmete jagamise üle ning kuidas sobitub sellesse andmenõusolekuteenus. Lisaks vaadeldakse, milliseid uusi võimalusi loovad andmemäärus ja andmehalduse määrus, mis võivad muuta ettevõtete ja riigi andmevahetuse dünaamikat tulevikus.

Nele Nisu

Justiits- ja Digiministeeriumi tellimusel

Sisukord

Sisukord	2
Analüüsi lühikokkuvõte	3
Sissejuhatus	4
1. Ettevõtte võimalused riikliku statistika raames kogutud andmete jagamiseks	6
1.2. Õiguslikud küsimused	7
1.3. Õiguslikud alused andmete jagamiseks	8
1.3.1. Andmete edastamine ettevõtte soovil e andmenõusolekuteenusega	10
1.3.1.1. Milliseid andmeid saab ettevõtte nõusoleku alusel edastada?	13
- Teabevaldaja kui avaliku teabe haldaja õigused ja kohustused	15
- Isikuandmete edastamise õiguslik selgus	16
- Andmete edastus teisele avaliku sektori asutusele	19
1.3.1.2. Milliseid automaatseid lahendusi veel tulevikus kaaluda?	20
1.3.2. Seaduse alusel toimuv andmeedastus	21
.....	24
1.4. Eelnõu vajalikud muudatused ameti liitumisel andmenõusolekuteenusega	24
1.4.1. Kuidas sätestada riikliku statistika andmete taaskasutus senises kavandatud andmenõusolekuteenuse eelnõus?	25
1.4.2. Kas StA võib väljastada ka teiste andmekogude andmeid?	27
1.4.3. Mille täpsustamist veel seaduse avamisel kaaluda?	29
- RStS-i säilitustähtajad	29
- Nõusoleku andmekogu teenuste avamine ja lõpetamine	30
- Nõusoleku andmekogu teenuste tasu alused	31
2. Osapoolte vastutus väärtöötuse korral	33
2.1. Andmekaitse vastutuse ja kahju hüvitamise üldloogika	34
2.2. Väärtegu ja kuritegu andmetöötuses	41
3. Süsteemi sobivus Euroopa Liidu määruste kontekstis	43
4. Kokkuvõte	45
Lisa. Eelnõu täiendused	48

Analüüsi lühikokkuvõte

Kokkuvõte olulisematest järeldustest

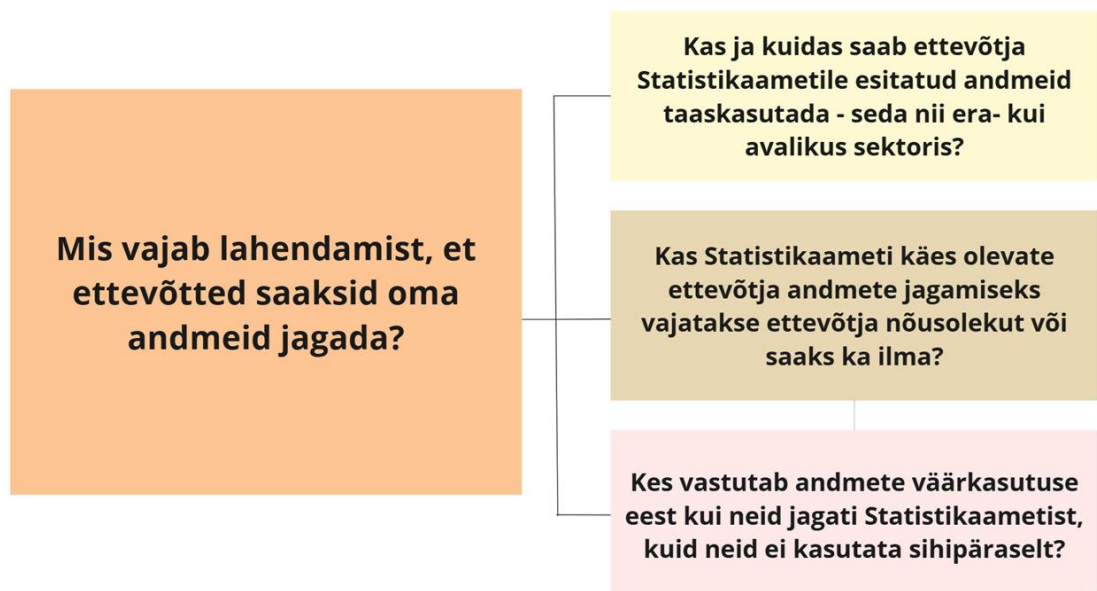
- **Statistikaameti andmete väärtus** seisneb selles, et need on kontrollitud, ühildatud ning koondatud teatud metoodikaid järgides. Ametil on ka mitmeid ainulaadseid andmeid, mida ettevõtted näevad oma teenuste andmeallikana.
- Statistikaameti andmestikke **saab taaskasutada nii seaduses sätestatud eriregulatsiooni alusel kui ka nõusoleku andmekoguga liidestudes**. Eriseaduses tuleb sätestada andmevahetuse üldraam, sealhulgas andmekategooriad jms. Andmeid nõusoleku andmekogu kaudu vahetades, eeldab see samuti andmekogu sätete täiendamist, kus ettevõtte andmenõusolekuteenus on seotud rangelt kindlate andmestikega (andmetega millele on ettevõttel nagunii juurdepääsuõigus).
- Nii eriseaduse alusel kui ka läbi nõusoleku andmekogu andmeid vahetades, on see **kooskõlas nii Euroopa Liidu statistika määruse kui ka riikliku statistika seadusega** (ettevõtte enda osalusel temaga seotud andmete edastus), mida toetab teisalt isikuandmete kontekstis seadus (kas eriseaduse regulatsioon või üldisem raamistik nõusoleku andmekogu regulatsioonis avaliku teabe seaduses).
- Statistikaameti kui teabevaldaja saab liita nõusoleku andmekogu regulatsiooniga ja seda sõltumata sellest, et Statistikaameti töödeldavaid andmed ei loeta riigi infosüsteemi kuuluvaks andmekoguks.
- Statistikaameti puhul on **võimalik taaskasutada nii ainulaadseid andmeid, mis esitatakse ametile riikliku statistika programmi raames läbi küsimustike kui ka teiste riigi infosüsteemi kuuluvate andmekogude andmeid**, millele on ametil sama statistika raames juurdepääs. Isikuandmete kontekstis tähendab see teavet, mida ettevõtja on ise ametile kas küsimustike kaudu esitanud või mille on ettevõtte esitanud teise riigi infosüsteemi kuuluvasse andmekogusse (nt töötamise register).
- Statistikaamet peab veenduma, et väljastab õigele isikule õiged andmed kuid **amet ei vastuta olukorras, kus andmenõusolekuteenuse raames edastas amet õiged andmed õigustatud isikule kuid viimane asub neid töötleva muudel eesmärkidel, kui see mis eesmärgil need edastati**. Ettevõtte, kes andmeid saab, peab selgitama oma isikuandmete töötlemise õiguslikke aluseid oma privaatsustingimustes.

Sissejuhatus

Käesolev analüüs keskendub juriidilise isiku kui ettevõtte võimalusele, saada või edastada ettevõtte andmeid kas riigi sektorist välja või selle sees. Seejuures keskendub analüüs just Statistikaameti kogutud teabe taaskasutamisele. Statistikaametil (StA) on suur hulk andmeid erinevate ettevõtete kohta, mida ettevõtte saaks oma teiste ülesannete täitmiseks või teenuste pakkumiseks mugavalt taaskasutada.

StA töö põhineb usaldusel ja konfidentsiaalsuskohustusel, mistõttu tuleb andmete jagamise võimalused hoolikalt läbi mõelda. Seejuures tuleks kaaluda erinevaid alternatiive andmete jagamiseks, sh kasutades ära Eesti riigis planeeritava andmenõusolekuteenuse potentsiaali.

Lahendada tuleb järgmised küsimused:

Nõusolekuteenuse sisu ja selle kasutusvõimalusi on varasemalt kirjeldatud 2021. a analüüsis.¹ Seetõttu selles analüüsis eraldi nõusolekuteenuse tausta ei käsitleta. Nõusolekuteenuse esmaseks eesmärgiks seati andmesubjekti õigus jagada oma andmeid riigi sektorist ettevõtetele.² Samas on digiriigi arengukavas tulevikuvaade, mis võimaldaks ettevõtetel jagada nende kohta käivaid andmeid mugavalt edasi.³ Kas ettevõtjatelt on vaja StA-st andmete jagamiseks eraldi nõusolekut või on selleks ka teisi võimalusi, vaadeldakse käesolevas analüüsis. Samuti hinnatakse andmenõusolekuteenuse sobivust andmete jagamiseks StA-st, arvestades asjaolu, et

¹ Justiits- ja Digiministeerium. Analüüsid ja uuringud. [Nõusolekuteenuse analüüs](#). 05.02.2021.

² Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium. [Nõusolekuteenus võimaldab ettevõtetel riigilt sinu andmeid küsida](#). 30.12.2021.

³ Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium. [Digiühiskonna arengukava 2030](#), lk 18.

riikliku statistika seaduse alusel kogutud andmestikud ei ole allutatud andmekogude regulatsioonile, kuigi just andmekogude kontseptsioon mängib andmevahetuses kesksel rolli.

Ettevõtete andmevahetuse toetuseks võib vaadelda ka andmehalduse määrust (AHM).⁴ Kas või mil moel võib käesolev analüüs kaasa aidata ka teiste määruste eesmärkide saavutamisele, avatakse põgusalt eraldi peatükis.

Loomulikult ei pruugi andmeliiklus jääda tulevikus vaid sedapidi, kus andmed liiguvad StA-st välja. Näiteks on varem eraldi analüüsitud ettevõtetelt andmete esitamist riigile.⁵ Sisuliselt saab samade infotehnoloogiliste lahenduste korral kasutada loodavat süsteemi ka vastassuunaliseks andmete edastamiseks, kus andmete esitamine võib toimuda ka riikliku statistika vajadusteks. Nii võimaldab andmemäärus (AM)⁶ küsida igal avaliku sektori asutusel erakorralises olukorras ettevõtetelt andmeid (ei kehti mikro- ja väikeettevõtetele, AM art 15). See ei tähendaks kontseptsiooni muutmist riikliku statistika tarvis andmete kogumisel, kuid võimaldaks täiendada õigusruumi ja kasutada ära andmenõusolekuteenuse skeemi ka laiendatud vajadusteks ehk kasutades sama infrastruktuuri ära teatud valdkonna ettevõtetelt andme saamiseks (nõ teabe päringud näiteks andmete saamiseks väike-ettevõtetelt AM-i kontekstis, kel muidu kohustust andmeid esitada ei ole vms).

Siinjuures on oluline mainida, et Euroopa andmestrategie on seadnud olulisele kohale nõ andmepõhise lähenemise.⁷ Euroopa Komisjon mainis oma 2020. andmestrategie teatistes eraldi probleemina ära andmete kättesaadavuse, sh avaliku sektori teabe kasutamise ettevõtetes ehk **riigilt ettevõtetele andmete jagamise**.⁸ Euroopa Parlament tunnustas oma 2021. a resolutsioonis Euroopa andmestrategias väljatoodut, mainides samuti ära olulise punktina andmevahetuse võimestamise ettevõtete vahel ja ettevõtetelt riigile.⁹

⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2022/868, 30. mai 2022, Euroopa andmehalduse kohta ning millega muudetakse määrust (EL) 2018/1724 ([andmehalduse määrus](#)).

⁵ Euroopa Komisjon. [Towards a European strategy on business-to-government data sharing for the public interest](#). 2020.

⁶ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2023/2854, 13. detsember 2023, ühtlustatud õigusnormide kohta, millega reguleeritakse õiglast juurdepääsu andmetele ja andmete kasutamist, millega muudetakse määrust (EL) 2017/2394 ja direktiivi (EL) 2020/1828 ([andmemäärus](#)).

⁷ Euroopa Komisjon. [Euroopa andmestrategie](#).

⁸ Euroopa Komisjon. [Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa majandus- ja sotsiaalkomiteele ning regioonide komiteele. Euroopa andmestrategie](#). Brüssel, 19.2.2020. COM(2020) 66 final, punkt 4 (probleemid).

⁹ Euroopa Parlament. [Euroopa Parlamendi 25. märtsi 2021. aasta resolutsioon Euroopa andmestrategie kohta 2020/2217\(INI\)](#).

1. Ettevõtte võimalused riikliku statistika raames kogutud andmete jagamiseks

Selle peatüki fookuses on leida õiguslikud lahendused, mis võimaldavad ettevõtjal ehk juriidilisel isikul oma andmeid kolmandate osapooltega jagada. Andmeliiklus võib toimuda ettevõtte soovil nii avaliku sektori asutusele kui teisele ettevõttele. Andmejagamise vajadust nähakse eeskätt, aga mitte ainult, StA kogutud andmete taaskasutamiseks. Käesolev analüüs keskendub just sellele, kuidas saaksid ettevõtted just StA hallatavat teavet taaskasutada.

StA kogub riikliku statistika kui oma põhiülesande raames hulgaliselt andmeid.¹⁰ Nagu 2010. a koostatud uues riikliku statistika seaduse tervikteksti seletuskirjas¹¹ rõhutati, siis on riiklikul statistikal ülioluline roll, eriti olukorras kus tarbijate vajadused statistika osas ajas vaid kasvavad.¹² Andmeid saadakse ülesannete täitmiseks andmeesitajatelt elektrooniliselt või paberkandjal, sealhulgas riigi- ja kohaliku omavalitsuse asutustelt kui ka teistest andmekogudest.¹³ Riiklikud andmekogud, mida StA kasutab, on loetletud StA veebilehel (nt äriregister, ehitisregister, e-toimiku süsteem, ravikindlustuse andmekogud jne).¹⁴ Samuti esitatakse suur hulk andmeid StA-le ettevõtete poolt läbi küsimustike, mis on leitavad ameti veebilehelt.¹⁵ Riikliku statistikat eristab muust ametkondlikust statistikast just rakendatud põhimõtted ja kvaliteedikriteeriumid.¹⁶ Seega on StA-l **suur hulk kvaliteetseid andmeid**, mida säilitatakse üsna pikalt¹⁷ ning mille tõttu nähakse kogutud ja säilitatud andmetel suurt taaskasutamise potentsiaali. Näiteks juba 2021. a läbiviidud registrite põhises rahvaloenduses tegi StA loenduse korraldamisel koostööd ligi 30 registriga.¹⁸ Samas on ka **ettevõtetelt esitatav andmestik palju spetsiifilisem ja detailsem kui riigi infosüsteemides olev teave** või on see üldse ainulaadne, mis riiklikes andmekogudes sootuks puuduvad – näiteks energiatarbimist käsitlev küsimustik sisaldab nii toodetud energia kogust kui ka kasutatud ja edasi müüdud koguseid, lisaks soojuse, kütuse varu jms kohta.¹⁹ Neid andmeid riigil sellisel kujul ei ole.

¹⁰ Riikliku statistika eesmärgid, mis võimaldavad StA-l andmeid koguda, on väga laiad - riikliku statistika eesmärk on kajastada ühiskonna olukorda ja muutusi ning varustada ühiskonda rahvastiku, sotsiaalvaldkonna, majanduse ja keskkonna arengu seisukohalt olulise teabega, sealhulgas arengukavade ja prognooside koostamiseks, erinevate poliitikate kujundamiseks, teadus- ja rakendusuuringute tegemiseks ning teadmuspõhiste otsuste langetamiseks (RStS § 1 lg 2).

¹¹ Riikliku statistika seadus [739 SE](#).

¹² [739 SE](#) seletuskiri, lk 2.

¹³ Samas, lk 4.

¹⁴ StA veebileht. [Riiklike andmekogude kasutamine](#).

¹⁵ StA veebileht. [Küsimustikud](#).

¹⁶ [739 SE](#) seletuskiri, lk 4.

¹⁷ StA veebileht. [Andmekaitse](#).

¹⁸ StA veebileht. [Riiklike andmekogude kasutamine](#).

¹⁹ StA veebileht. Aruandevormi täitmise juhend. Küsimustiku juhend: [Energia](#), 2023.

Teisalt ei saa nimetatud andmete taaskasutamist korraldada viisil, mis läheks vastuollu ameti seniste tugevate garantiidega. Just **erapooletu ja objektiivse** riikliku statistika kättesaadavus on oluline otsuste tegijatele, olgu selleks poliitikud, ettevõtjad või iga kodanik oma igapäevaelus.²⁰ Riiklikku statistika tegemisel järgitakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EÜ) nr 223/2009 sätestatud statistikaalaseid põhimõtteid ja kvaliteedikriteeriume (RStS § 7 lg 1). Riikliku statistika tegemine peab vastama kuuele statistikaalasele põhimõttele nagu ametialane sõltumatus, erapooletus, objektiivsus, usaldusväärsus, statistiline konfidentsiaalsus ja tasuvus.²¹ Seaduse seletuskirjas toodi, et kokkuvõttes peab riiklik statistika:

- seisma eemal mistahes poliitilistest mõjuritest,
- lähtuma teaduslikust sõltumatusest ja olema erapooletu,
- tootma ja levitama statistikat objektiivsel, professionaalsel ja läbipaistval viisil,
- valima allikad, meetodid ja menetlused teaduslike kriteeriumide alusel ning
- statistikat kasutatakse **statistilistel eesmärkidel** ehk andmeesitajalt saadud või administratiiv- või muudest allikatest pärinevaid andmeid võib **kasutada eranditult** riikliku statistika tulemuste või statistiliste analüüside arendamiseks ja tegemiseks ning andmeid **ei tohi** kasutada järelevalve, maksustamise **ega ühelgi teisel** mittestatistilisel otstarbel.²²

Kõiki elemente siin täpsemalt avamata, on oluline rõhk just viimasel ehk millistel tingimustel võiks riikliku statistika konfidentsiaalsuskohustust kitsendada ja võimaldada andmete taaskasutust **muudel eesmärkidel**. Siinjuures on oluline mainida, et teatud juhtudel on see kehtiva RStS-i alusel ka täna võimalik.

1.2. Õiguslikud küsimused

Kuna õiguslikud alused moodustavad teenuse käivitamisel olulise osa, tuleks eeskätt luua kindel ja selge alusraamistik, mistõttu keskendutakse analüüsis just õiguslikele küsimustele.

Lisaks sissejuhatuses esitatud peamistele küsimustele, selgus 2025. a augustis StA-ga läbiviidud intervjuus, et eelkõige tuleks luua selgus järgmistes aspektides:

- Milliseid andmeid saab StA jagada - kas ta saab jagada ka teise riigi infosüsteemi kuuluvaid andmeid (nt maksukohustuslaste alamregistri töötamise registrist)?
- Kas StA saab jagada vaid isikustamata andmeid või ka isikuandmeid?
- Milline on õiguslik konstruktsioon siis, kui ettevõtte andmed tuleks edastada teisele ettevõttele, kes pakub ettevõtetele eraldi teenust?
- Kes nõustab isikuid, kui neil tekivad seoses andmete jagamisega küsimused?

²⁰ [739 SE](#) seletuskiri, lk 2.

²¹ Samas, lk 8.

²² Samas, lk 8-10.

1.3. Õiguslikud alused andmete jagamiseks

Andmete jagamist soosib ka AHM, mis sätestab ühe piiratud andmekategooria - konfidentsiaalse statistilise teabe – taaskasutusvõimalused (AHM art 3 lg 1 p b). Määruse selgitustes tuuakse, et senini ongi olnud probleemiks teatud konfidentsiaalse teabe kättesaadavus, kuigi õigusaktid seda võimaldaks. Nimelt on avaandmete direktiivi²³ ja liidu valdkondlike õigusaktidega tagatud, et avaliku sektori asutused teevad üha enam enda loodavaid andmeid kasutamise ja taaskasutamise eesmärgil kergemini kättesaadavaks, ei ole siiski avalike andmebaaside teatava kategooria andmeid, nagu konfidentsiaalsed äriandmed, **statistiliselt andmed** ja kolmandate isikute intellektuaalomandi õigustega kaitstud andmed, sealhulgas ärisaladused ja isikuandmed, **sageli kättesaadavaks tehtud**. Seda isegi mitte avalikes huvides olevate teadusuuringute või innovatsiooni jaoks, ehkki kohaldatav liidu õigus²⁴ seda võimaldaks (AHM põhjendusp 6). IKÜM-i selgitused viitavad, et lähtudes andmete tundlikkusest peab tagama teatavad tehnilised ja õiguslikud nõuded, enne andmete kättesaadavaks tegemist ning kuna nõuete täitmine on tavaliselt aja- ja teadmismahukas, on andmete kasutus siiski ebapiisav. Olgugi, et mõned liikmesriigid loovad struktuure, protsesse ning muudavad õigusakte taaskasutamise hõlbustamiseks, ei toimu see igal pool, mistõttu **vajatigi liidu tasandil selgeid andmetele juurdepääsu ja nende kasutamise tingimusi üldmääruse nööl** (AHM põhjendusp 6). AHM-i selgitustest tuuakse, et kuigi avaandmete ja avaliku teabe taaskasutamise direktiivist jäeti välja **äri- või statistiline konfidentsiaalsus, tuleks määrust kohaldada ka nende osas** (AHM põhjendusp10). Samas **ei kohusta** määrus otseselt midagi lubama, vaid **leidma nõ sobivaid teid taaskasutussüsteemi loomiseks, lähtudes avalik-õiguslikest ülesannetest ning liikmesriigis kehtivatest haldustavadest**, mis tuleks siiski läbipaistvuse tagamiseks üle vaadata (AHM põhjendusp 12). Sisuliselt sätestab AHM art 3 lg 1 andmekategooriad, mille taaskasutust tuleks võimestada, kuid samas sätestab määrus, et konkreetne peatükk ei piira liidu ega liikmesriigi õiguse või selliste liidu või liikmesriikide osalusega rahvusvaheliste lepingute kohaldamist, **mis käsitlevad eeltoodud andmekategooriate kaitset** (AHM art 3 lg 3). AHM-i rakendamise seaduse eelnõu ei ole analüüsi tegemise hetkel kooskõlastamiseks veel esitatud ja läbiviidud intervjuu alusel ei kavanda justiits- ja digiministeerium määruse võimalikke erisusi esialgu laiemalt või täpsemalt reguleerida vaid teeb seda minimaalses osas.²⁵ Seetõttu tuleb käesolevas analüüsis

²³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2019/1024, 20. juuni 2019, [avaandmete ja avaliku sektori valduses oleva teabe taaskasutamise kohta](#) (uuesti sõnastatud)

²⁴ IKÜM, Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2002/58/EÜ, 12. juuli 2002, milles käsitletakse isikuandmete töötlemist ja eraelu puutumatuse kaitset elektroonilise side sektoris ([eraelu puutumatust ja elektroonilist sidet käsitlev direktiiv](#)), Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2016/680, 27. aprill 2016, mis käsitleb [füüsiliste isikute kaitset seoses pädevates asutustes isikuandmete töötlemisega süütegude tõkestamise, uurimise, avastamise ja nende eest vastutusele võtmise või kriminaalkaristuste täitmisele pööramise eesmärgil](#) ning selliste andmete vaba liikumist ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu raamotsus 2008/977/JSK

²⁵ Kohtumine 07.09.2025.

järgida üldnorme ja liidu määruste selgitusi ning sobiva protsessi või kaitsemeetmena võib rakendada erinevaid võimalusi – **nii täiendavate nõusolekute kasutust kui ka seaduse alusel teise andmetöötlemise eesmärgi kehtestamist**. Eesti on seni püüdnud luua digitaalseid ja õiguslikke võimalusi teabe taaskasutamiseks, sh läbi isikute endi õiguse anda täiendavaid volitusi andmetöötlemiseks. Näiteks andmesubjekti enda õigus volitada teisi oma andmeid töötlemaks (nt tervise infosüsteem²⁶) või õigus määrata esindajaid (nt liiklusregistris andmete esitamisel²⁷) või ka praktilise näitena ettevõttele enda esindaja määramiseks kindlas töövoos (nt äriregistris²⁸). Need on kõik toimunud seni ka ilma keske andmenõusolekuteenuseta. Selline pilt on aga killustunud ega põhine kesksel arhitektuuril. Teabevaldajal on olnud lihtne tagada juurdepääs oma hallatavas andmekogus kuid mis läheks keerukamaks, kui andmeid tuleks edastada erinevatele osapooltele. Igal teabevaldajal ei ole mõistlik arendada oma nõusolekute platvormi.

StA andmetel nähakse väärtust mitme teenuse puhul. Näiteks soovivad ettevõtted pakkuda selliseid teenuseid, mida tarbiksid teised ettevõtted, abistades ja vabastades neid asjatult töökoormusest. Juba riigi käes olevate andmete edastamine teisele teenuse osutajale, vähendaks kindlasti ettevõtte töökoormust. Näiteks on turul mitmeid pakkujaid,²⁹ kes abistaksid ettevõtteid **kestlikkuse aruannete** koostamisel. 14. detsembril 2022. a vastu võetud kestlikkusaruandluse direktiiv, mis võeti üle raamatupidamise seaduses, näeb ette ettevõtete kohustuse avalikustada kestlikkusteave majandusaasta aruandes. Kestlikkusaruanne käsitleb ettevõtte ärimudeli ja väliste tegurite mõju keskkonnale, ühiskonnale ja juhtimisele.³⁰ Kohustusi, kus ettevõtet saaks StA andmete najal toetada, on teisigi. Näiteks peagi jõustuv **palgalõhe aruandluse** direktiiv, mis võetakse üle ilmselt soolise võrdõiguslikkuse seadusega. Selle kohaselt tuleb taaskord teatud ettevõtetel koostada aruanne kindlate näitajate kohta. Kohustus on taaskord suurematel ettevõtetel ning rakendudes järkjärgult.³¹ Selliseid kohustusi võib ajas lisanduda veelgi, mistõttu muutub andmete taaskasutuse küsimus üha asjakohasemaks.

Lihtsustavat rolli andmete taaskasutamisel nähakse ka haldusesiseses asjaajamises, mis toetab riigi aktiivseid samme teabe jagamiseks. Ka haldusmenetluse seadus sätestab: „Haldusmenetlus viiakse läbi eesmärgipäraselt ja efektiivselt, samuti võimalikult lihtsalt ja kiirelt, vältides üleliigseid kulusi ja ebameeldivusi isikutele“ (HMS § 5 lg 2). Haldusmenetluse käsiraamatu autorid tõdesid samuti, et viidatud sättega on soovitud piirata kodanikult nõutavate dokumentide hulka ja kui vähegi võimalik, peaks otsuse

²⁶ Vt tervise infosüsteemi [põhimäärus § 17](#) lg 1 p-d 4 ja 8 ning § 20 või [TTKS § 59³ lg 1](#))

²⁷ Vt liiklusregistri pidamise [põhimäärus § 10](#) lg 3 p 1.

²⁸ Vt äriregistris majandusaasta aruande esitamist ja kinnitamist. Registrate ja Infosüsteemide Keskus. [E-äriregister](#): Samas võib esindusõiguslik isik aruande sisestamiseks ja esitamiseks anda õiguse näiteks raamatupidaja(te)le.

²⁹ Nt [Milton](#), [DGE](#), [Intelix Insight](#) jne.

³⁰ Rahandusministeerium. [Kestlikkusaruandlus](#).

³¹ Majandus- ja Kommunikatsiooni ministeerium. [Palkade läbipaistvus](#).

tegemiseks suhtlema pädev asutus info kogumiseks teiste asutustega, mitte kasutama inimest käskjalana. Kuna tänapäeva infotehnoloogia võimaldab infot nt riigilõivu maksmise või äriregistrisse kantud andmete kohta edastada asutuste vahel ilma eriliste lisakuludeta, ei tohikski kodanikku **või ettevõtjat tarbetult jooksutada** (HMS § 5 lg 2).³² Seetõttu tuleks sama põhimõtet järgida ka ettevõtete puhul olukorras, kus riigil on andmed olemas, kuid ettevõtte vajaks neid oma uue kohustuse täitmisel ja sooviks neid taaskasutada. Loomulikult tuleb sellisel juhul üle vaadata ka kulude pool – kes ja mida peab arendama ja kes kannab arenduskulud, kui tegemist on haldusmenetlusest väljapoole jääva vajadusega.

Ettevõtte puhul tekib tahes-tahtmata küsimus, et **milliseid andmeid saab ettevõtte ikkagi jagada**? Kuigi võrreldes andmesubjektiga siin põhikontseptsioon ei muutu, vajaks teatud normid andmeedastuse nõusoleku andmekogu eelnõus täpsustamist,³³ mille täiendatud versioon esitatakse käesoleva analüüsi lisas.

1.3.1. Andmete edastamine ettevõtte soovil e andmenõusolekuteenusega

Lähtudes esmalt Euroopa Liidu (EL) statistika määrusest,³⁴ kehtestab see ühised põhimõtted ja suunised, mis tagaksid Euroopa statistika tegemiseks kasutatavate andmete konfidentsiaalsuse ja juurdepääsu nendele andmetele (põhjendusp 24). Just see määrus toob oma selgitustes, et konfidentsiaalsete andmete kasutamine mitte statistilistel eesmärkidel nagu halduslikel, õiguslikel või maksustamise ning statistiliste üksuste kontrollimise eesmärkidel, tuleks rangelt keelata (põhjendusp 27). Kuigi määrus reguleerib peaaesjalikult Euroopa statistikat, mis on kindlaks määratud Euroopa statistikaprogrammis (määruse art 1), püütakse samadest rangetest põhimõtetest lähtuda ka StA teistes töodes (siseriikliku statistika tegemisel). **Määrus sätestab andmeüksuste konfidentsiaalsuse, välja arvatud juhul, kui statistiline üksus on andnud näiteks selgesõnalise nõusoleku** (määruse art 20 lg 2). **Seega lubab EL-i statistika määrus jagada andmeid isiku osalusel, sest statistiline üksus on nt nii füüsiline isik kui ettevõtja, mille kohta andmed käivad** (määruse art 3 p 6).

Lähtudes andmenõusolekuteenuse eesmärgist, on sobiv lahendus kindlasti ettevõtte sellekohane nõusolek, mis võimaldab kasutada andmeid erinevatel eesmärkidel, eeldamata selleks igakordselt seaduse alusel loodavat raamistikku.

³² Justiits- ja Digiministeerium. [Analüüs. Andmekogud ja isikuandmed: EV Põhiseadusest ja IKÜM-st tulenevad nõuded regulatsioonile](#). 2021, lk 12.

³³ Algne eelnõu. [Avaliku teabe seaduse ja keeleseaduse muutmise seadus](#), 21.06.2024.

³⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 223/2009, 11. märts 2009, [Euroopa statistika kohta](#) ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ, Euratom) nr 1101/2008 (konfidentsiaalsete statistiliste andmete Euroopa Ühenduste Statistikaametile edastamise kohta), nõukogu määruse (EÜ) nr 322/97 (ühenduse statistika kohta) ja nõukogu otsuse 89/382/EMÜ, Euratom (millega luuakse Euroopa ühenduste statistikaprogrammi komitee) kehtetuks tunnistamise kohta (EMPs ja Šveitsis kohaldatav tekst).

Selline **paindlikkus** võimaldab ka **ettevõttel ise otsustada**, kas ja kelle teenuseid ta kasutab ja seda ilma, et iga konkreetne juhtum tuleks igakordselt seaduses reguleerida (neid ei pruugi ka ette teada – teenuseid avatakse ja suletakse).

Nõusolekupõhine lähenemine on kooskõlas ka RStS-s toodud põhimõtetega, **kus esmalt on igal füüsilisel ja juriidilisel isikul õigus tutvuda tema kohta riikliku statistika tegija poolt kogutud andmetega** (RStS § 28 lg 6)³⁵ ning lisaks **on riikliku statistika tegijal õigus levitada isiku otsest või kaudset tuvastamist võimaldavaid andmeid isiku nõusolekul** (RStS § 35 lg 2). Seega ei ole ettevõtte selgesõnalisel nõusolekul välistatud andmete avaldamine kolmandatele isikutele. Tegemist on kehtiva sättega, mistõttu on see õigus olemas igal juhul, sõltumata nõusolekuteenusest.

Füüsilise isiku vaatest, algab andmenõusolekuteenus kokkuleppest andmesubjekti ja tema andmeid sooviva ettevõtte vahel. Andmesubjekti nõusoleku andmise teekond algab tema valitud teenusepakkuja keskkonnast, kust ta suunatakse riigiportaali (eesti.ee) eraldi nõusolekut andma. Pärast nõusoleku andmist jätkub protsess teenusepakkuja keskkonnas. Kõiki antud nõusolekuid ja kasutusajalugu näeb andmesubjekt samast riigiportaalist.³⁶ Seega suunatakse andmesubjekt andmenõusolekuteenusesse vaid selleks, et anda täiendav nõusolek edastada ettevõtte töötlemise eesmärkidel kindlast kohast täiendavad andmed.

Kui sama loogikat soovitakse rakendada ettevõtetele, tähendab see seda, et ettevõttel A on huvi tarbida ettevõtte B osutatavat teenust ning ettevõtte B vajaks ettevõttelt A täiendavaid andmeid, mille on viimane juba StA-le esitanud. Ettevõtte A ja B on omavahel sõlminud teenuseosutamise lepingu ning andmenõusolekuteenuse väärtus on võimaldada keskselt hallata nõusolekuid, andmete edastamiseks või ülekandmiseks ühest kohast teise. See oleks omakorda aluseks teabevaldajale, andmete edastamisel. Nii esitab ettevõtte B teenuse avamise soovi esmalt StA-le, et sõlmida andmevahetusleping (x-tee teenus). **StA saab siit sisendi, milliseid andmeid temalt kui teabevaldajalt soovitakse ning kirjeldab teenusedeklaratsiooni³⁷ ja eesmärgideklaratsiooni nõusolekuteenus**, mida haldab Riigi Infosüsteemi Amet (RIA) (see on RIA hallatav liides, mis kuulub andmeedastuse nõusoleku andmekogu infrastruktuuri). Esimene lähtub nõu avatava teenuse andmekirjeldusest (mida soovitakse) ja teine lähtub töötlemise eesmärgist (miks soovitakse). **Nende kahe alusel tekib andmeteenuse nõusoleku andmekokku see nõusolek, mille peab ettevõtte A oma andmete edastamiseks kinnitama.**³⁸ Ettevõtte A saab seekaudu kontrollida, kas ettevõtte B ettevalmistatud nõu teenus vastab ka tegelikult nende kokkuleppele (milles ettevõtte A ja B kokku leppisid). StA jaoks ei alga andmeedastus B-le enne, kui StA on

³⁵ Vt ka riikliku statistika seadus [739 SE](#), seletuskiri, lk 32.

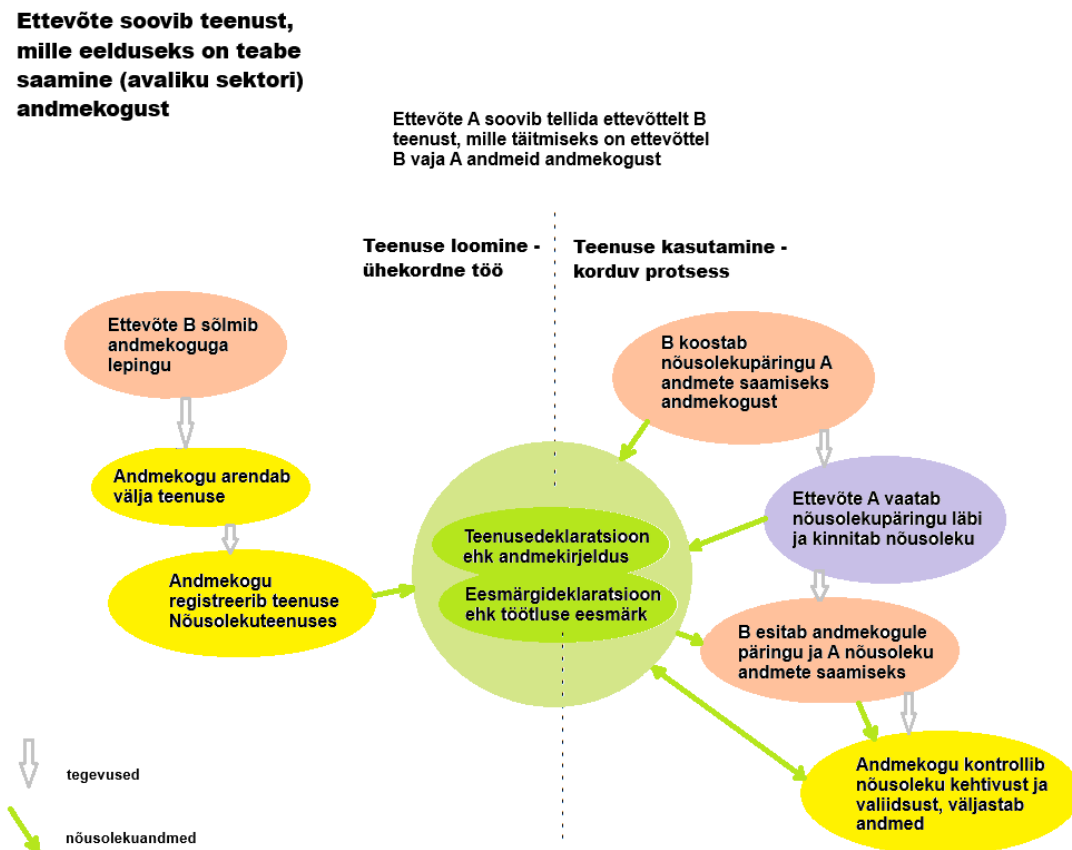
³⁶ RIA selgitust [andmenõusolekuteenuse privaatsusteatises](#), eesti.ee-s.

³⁷ Vt [RIA nõusolekuteenus kasutamine ja liidestamine](#). 08.12.2023, p 1.1. mõisted, lk 4.

³⁸ Sisuliselt algatab ettevõtte B nõu nõusolekupäringu A-le, mille A peab kinnitama.

kontrollinud, kas on olemas kehiv nõusolek, milles A lubab B-l kasutada ettevõtet A puudutavaid andmeid.

Järgmise skeemi abil näidatakse, millised toimingud millisesse sfääri (ehk vastutusalasse) kuuluvad, kasutades ära olemasolevat andmenõusolekuteenuse infrastruktuuri lihtsustatud kujul.

Seega eeldatakse, et **ettevõtte A ja B vahel on soov teenust tarbida** ning osapooled saavad aru, et ühe ettevõttega seotud andmed liiguvad teisele ettevõttele, et viimane saaks osutada soovitud teenust.

Andmekogu või StA on teabevaldaja, kes on ühtlasi andmeedastuse nõusoleku andmekogule (edaspidi nõusoleku andmekogu) **andmeandjaks**. Teenus saab alguse seega äri vajadusest, millega ettevõtte B StA poole pöördub ning teenuse käivitamine sõltub StA-st, kes peab teenuse avama (nõ lõplik andmeväljastus, kui vajalik nõusolek oli olemas).

Seega eeldatakse täna, et teenuse avamiseks on mingil ettevõttel selge huvi – tal on kliendid, kes sooviks nimetatud teenust tarbida. Kuna see ettevõtte on huvitatud andmete saamisest avalikust sektorist, siis saavad täna teabevaldajate arendatavad teenused praktikas alguse just nendest ettevõtjatest, kes on tulnud turule teenustega, mis

eeldavad andmete saamist riigi sektorist. Andmetöötlus võib olla ettevõtete vahel juba varasemalt kokku lepitud, samas võib teenust pakkuv ettevõtte otsida uusi kliente olemasoleva teenuse kasutajateks, tehes sellekohase ettepaneku ehk „kutsudes“ kliente andmenõusolekuteenusega liituma (sisuliselt võib seda käsitleda nõuoferti³⁹ esitamisega). See eeldab, et teenus on juba nõu loodud ja selle arendusvajadust on teabevaldaja hinnanud ning teenus on käivitatav igale uuele liitujale, kus andmekoosseis ja eesmärki on samad.

Sarnaselt andmesubjekti nõusolekule, saab ettevõttele suunatud nõustumisi kinnitada ettevõtte volitatud esindaja.⁴⁰

Selle variandi plussid ja riskid

Plussid:

- Kooskõlas statistika määruse ja riikliku statistika seadusega.
- Arvestab ettevõtte osalust tema kohta käiva teabe edastamisel.
- Võimaldab kasutada andmeid erinevatel eesmärkidel ilma, et iga kord tuleks muuta seadusi.
- Iga uut juhtumit ei pea eraldi reguleerima, tagades majandusliku paindlikkuse.

Riskid:

- Andmete väljastamisel peab veenduma selle õigustuses ehk seotuses ettevõttega see teabevaldaja, kes andmevahetusteenuse avab (teenus avatakse teabevaldaja juures, kust andmeid soovitakse). Võib tähendada täiendavaid määramisi (nt AvTS-is) või juhiseid selle hindamiseks (nt milline on piisavalt selge ja aktsepteerivat deklaratsiooni sõnastus).

1.3.1.1. Milliseid andmeid saab ettevõtte nõusoleku alusel edastada?

Ettevõtte andmeedastus põhineb eeldusel, et turul eksisteerib vähemalt üks teenusepakkuja, kellele teised ettevõtted sooviksid edastada oma ettevõttega seotud andmeid. Nendevahelises suhtes tugineksid osapooled lepingulisele alusele, kus üks ettevõtte telliks teiselt teenust, et oma kohustus seaduses täita (nt kestlikkusaruande esitamise kohustus). Isikuandmete töötlemise kontekstis sarnaneks see ettevõtte õigusega tellida teenus väljast, olgu selleks raamatupidamine (palgaväljamaksed), nõustamine (juriidiline tugi) vms, mis võimaldavad kasutada teisi ettevõtteid andmetöötlemises. Nii võib ettevõtte osta sisse ka teenuse nt keskkuse või palgalõhe aruande koostamiseks. Ettevõtte võib selle raames edastada nii oma ärisaladust kui ka

³⁹ [Võlaõigusseadus](#), § 16: Pakkumus (ofert) on lepingu sõlmimise ettepanek, mis on piisavalt määratletud ja väljendab pakkumuse esitaja (oferendi) tahet olla ettepanekule nõustumuse andmise korral sõlmitava lepinguga õiguslikult seotud.

⁴⁰ Vt [RIA nõusolekuteenus kasutamine ja liidestamine](#), p 3.2, lk 9.

isikuandmeid sisaldavat teavet teisele osapoolele. Miks konkreetseid andmeid vajatakse ja millisel alusel, peab selguma teenust pakkuva ettevõtte või asutuse tingimustest ja sõltub teenuse eesmärgist (isikuandmete kontekstis oleks palgalõhe aruanne ettevõtte vaates juriidilise kohustuse täitmine riigi ees, IKÜM art 6 lg 1 p c). Kas ettevõtete vahel on tegemist **kahe vastutava töötleja kokkuleppega** või **vastutava ja volitatud töötlejaga, tuleb hinnata vastavalt teenustele**.⁴¹ Näiteks palgaarvestuses on peetud seda teenust pakkuvat ettevõtet volitatud töötlejaks, samas kui pangamakset tehes ja andmeid pangale edastades loetakse panka eraldiseisvaks vastutavaks töötlejaks ja kokkulepet ettevõtete vahel kahe vastutava töötleja vaheliseks suhteks (isikuandmete edastus võib tuleneda nii andmesubjektiga sõlmitud lepingust nt tasuda töötasu isiku poolt viidatud pangaadressile või juriidilisest kohustusest, nt tasuda konkreetset töötasult riigile kohustuslikud maksed).⁴² Eeltoodu ei mõjuta teabevaldaja ega StA aluseid teabetöötlusel, kelle tegevused saavad olema reguleeritud selles osas üldiselt või detailsemalt seaduses.

Andmenõusolekuteenuse mõte on võimaldada hallata ettevõtete nõustumusi keskselt. Teabevaldajale luuakse alus ja õigus, lähtuda nõusoleku andmekogus olevast teabest ehk selles kehtivatest nõusolekutest ja keskselt andmekogu haldaval asutusel ehk RIA-l on alus ja õigus sellist andmekogu pidada, sellega seotud andmeid koguda ja säilitada (IKÜM art 6 lg 1 p e). Nii teenuseid osutav ettevõtte kui teenust tarbiv ettevõtte, peavad olema hoolsad, järgimaks isikuandmete töötlemise õiguslikke aluseid. **See tähendab, et ettevõtte, kes enda ettevõttega seotud teavet väljastada lubab, peab hindama, miks ta teisele ettevõttele teavet edastada soovib ning samamoodi peab ettevõtte, kes teenuseid osutab, veenduma selles, et tal on konkreetse ettevõttega seoses isikuandmete töötlemiseks õigustus olemas** (rolle ja andmetöötamise eesmärgi mõistetakse). See ei erine juba käivitavast nõusoleku andmekogu regulatsioonis füüsilise isiku andmedastusel juriidilisele isikule, kelle omavahelised suhted peaks samuti selged olema.

Kui tingimustes on erimeelsusi või arusaamad alustest või volitatud tegevustest ei ühti, ei anta nõusoleku andmekogus ilmselt ka nõusolekut. Seetõttu peaksid teenuse toimimiseks olema selged ja lihtsad juhised.

Mida täiendavalt kaaluda ...

- Võimestada ettevõtteid veenduma õiguslikes alustes konkreetsete ettevõtte vahel.

⁴¹ Vt selle kohta nt vastutava ja volitatud töötleja näiteid juhised. [Artikli 29 alusel asutatud andmekaitse tööühma arvamus 1/2010 vastutava töötleja ja volitatud töötleja mõistete kohta \(WP 169\)](#).

⁴² Samas, lk 15 näide.

Sisuliselt toimub täna vahendatud ja volitatud töötlus näiteks e-äriregistris, küll mitte läbi edastuse vaid läbi juurdepääsuahalduste. Ettevõtte sõlmib raamatupidajaga või ettevõttega lepingu, kes soostub talle raamatupidamisteenust pakkuma (esitab majandusaasta aruande jms) ning äriregister võimaldab määrata ettevõttel volitatud isikuid tegema kindlaid toiminguid.⁴³ Ka siis vastutavad mõlemad osapooled ise oma õiguspärase tegevuse eest ning registripidaja ei tea tegelikult, kas osapoolte vahel on leping ja milline on selle täpne sisu. Volitaja peab veenduma, kellele ta volituse annab ja volitatu olema teadlik, kelle eest ta midagi teeb ja mis mahus. Äriregistri pidaja lähtub osapoolte tahtest ning ei kanna eraldi vastutust näiteks juhatuse liikme tekitatud vea korral (nt sisestatakse raamatupidaja isikukood valesi, küll vastutaks andmekogu pidaja siis, kui ta teostab nt arenduse, mille tõttu lähevad volitused segamini).

- *Teabevaldaja kui avaliku teabe haldaja õigused ja kohustused*

Kavandatavas nõusoleku andmekogus ei võimaldata anda juurdepääse vaid selles säilitatud nõusolekute alusel saab andmeid väljastada sisuliselt ettevõtte määratud isikule ehk teisele ettevõttele või asutusele. Selle eesmärgi realiseerimiseks tuleks **kavandatud eelnõu täiendada selliselt, et selle eesmärgist tuleneks selgelt, et nõusolekud ja tahteavaldused on aluseks andmete edastamiseks või ülekandmiseks teisele isikule.** Algses eelnõu sõnastuses oli rõhk „omada kesket ülevaadet selle kohta, kas ja mis ulatuses on isik andnud nõusoleku oma isikuandmete edastamiseks“⁴⁴ kuid eesmärk ei ole mitte ülevaate omamine vaid õigustus, selles olevate nõusolekute alusel andmeid edasi kanda. Uues eelnõus on selles osas eesmärk sõnastatud selgemalt,⁴⁵ selles ei kajastu enam erisusena füüsiline isik kui andmesubjekt vaid räägitakse isikust. Samuti on eelnõus lubatud andmeid edastada eraõiguslikele juriidilistele isikutele, mitte avaliku sektori asutustele. **Seetõttu tuleks eelnõu juriidiliste isikute osas muuta ja täiendada.**

On selge, et ettevõttele soovitakse võimaldada juurdepääs tema esitatud või temaga seotud teabele – olgu selleks maksualane teave maksukohustuslaste registris, äriregistris või StA kogutud teabele (vt eelnevalt käsitletud isikute õigusi RStS-i alusel). **Ka täna on ettevõttele juurdepääs andmetele enamasti tagatud, kas siis otsejuurdepääsu (nt tervise infosüsteem, maksukohustuslaste register vms) või läbi päringu.** Vastasel korral ei saaks ettevõtte kontrollida esitatud andmete õigsust või üldse, kas seadusjärgne kohustus sai täidetud. **Küll tekib nõusoleku andmekoguga kaks küsimust – esmalt teabevaldaja kohustuste ulatusest ja teisalt isikuandmete**

⁴³ Vt [E-äriregister](#): E-äriregistri portaal sisaldab majandusaasta aruannete esitamise keskkonda, mida saavad kasutada nii ettevõtjad ise kui volitatud isikud (näiteks raamatupidajad) ID-kaardi, Smart-ID või Mobiil-ID'ga.

⁴⁴ Eelnõude infosüsteem. [Avaliku teabe seaduse ja keeleseaduse muutmise seadus](#), 21.06.2024, toimiku number: 24-0677.

⁴⁵ Eelnõude infosüsteem. [Avaliku teabe seaduse ja keeleseaduse muutmise seadus](#). 24.09.2025, toimiku number: 25-1044.

töötlemise alustes. Kuigi ettevõtte volitab enda asemel kolmandat ettevõtet andmeid saama (saaks ka ise võtta ja edasi saata), on võtmeküsimuseks pigem asjaolu, et **sõltumata ettevõtte (esindaja)nõusolekust, ei kontrolli teabevaldaja osapoolte lepingulisi kohustusi ning sõltumata sellest, kas see on ärisaladus või isikuandmed, ei ole avaliku teabe valdajal üldist kohustust ettevõtteid nõ „teenindada“.**

Avaliku teabe seaduse (AvTS) kohaselt peab juurdepääsupiirangu seadma nii ärisaladusele kui ka isikuandmetele (AvTS § 35 lg 1). **Kuna teabevaldaja on kohustatud võimaldama juurdepääsu tema valduses olevale teabele seaduses sätestatud korras (AvTS § 9 lg 1) ning tagades juurdepääsu ulatuses, millele teabenõudjal on juurdepääsuõigus (AvTS § 9 lg 2 p 1), on eriti oluline, et keskse andmekogu eesmärk ka teabe edastuse õigust selgelt võimaldaks ja õiguslikud nüansid oleksid koosmõjus teiste AvTS-i sätetega selged.** Edaspidi peaks selgelt tulenema õigus edastada üksnes ettevõttega seotud teavet mis ei ole isikuandmed (nt maksevolgnevuste puudumine) või ka ettevõttega seotud isikuandmeid (nt ettevõttega seotud töötajaid puudutav teave). Seetõttu tuleks andmete väljastamise õigus (teabevaldaja osas kohustus) ja isikuandmete edastamine, sõnaselgelt sätestada ka eelnõus. Heaks näiteks on eesti.ee kus nii füüsilised kui juriidilised isikud saavad täna juba teenuseid tarbida (toimub õigustus andmeid vaadata ja pärida).

- Isikuandmete edastamise õiguslik selgus

Kuna osalt on andmetöötlejaks ka riik, siis ei piisa isikuandmete töötlemisel vaid nõ õigusliku alusena IKÜM-st, vaid riik peab andmetöötamise aluse kehtestama oma õiguses.⁴⁶ Lähtuvalt õiguslikest alustest, mis on andmekaitse üldmääruses toodud, tuleb nii avalik ülesanne kui juriidiline kohustus kehtestada kas liidu või liikmesriigi õigusega (IKÜM art 6 lg 1 p-d c ja e ning lg 3). Aluses tuleb ära tuua peamine raamistik nagu isikuandmete töötlemise eesmärk, andmesubjektid ning isikud, kelle andmeid edastatakse. Neid kriteeriume on võimalik määrata üldiselt vaid keskse andmekogu juures, mistõttu peaks see indikeerima selgelt kolme aspekti:

- 1) selget eesmärki, et **selles antud nõusolekute alusel ehk tuginedes neile, võib teabevaldaja andmeid edastada,**
- 2) teabevaldaja peaks **edastama andmed, kui teenus on loodud ja osapool, kelle andmeid väljastatakse, on sellega nõustunud,**
- 3) teabevaldajal **on õigus edastada ka isikuandmeid kui juriidilisel isikul on neile õiguslik juurdepääs** (mis on andmekogudel erinev).

Kuna teenused ja osapooled on erinevad, ei ole võimalik määratleda seaduses ära isikuandmete liike ja lähtudes sellest, et neid ei hakata mitte koguma vaid väljastama, saab määratleda selle läbi väljastusõiguse ning siduda selle ettevõttega või tema juurdepääsuulatusega. Nii peab iga teabevaldaja hindama, kas või mil määral

⁴⁶ M. Juha. [Proaktiivne profileeriv personaalne e-riik. Kas inimese osalus ja läbipaistvus jäävadki unarusse?](#) – Juridica, 2023/6, lk 503.

on juriidilisel isikul juurdepääs konkreetsetele andmetele. See on ilmselt samamoodi ka täna läbi eesti.ee pakutavate teenuste. Sisuliselt ei saa juurdepääs erineda olukorrast, kus sama juriidiline isik sooviks teavet muul viisil. Seega tuleks läheneda läbi andmekogu juurdepääsude või läbi selle, mida ettevõtte on ise teabevaldajale esitanud.

Kõige lihtsam ongi õigust realiseerida olukorras, kus ettevõtte on teabe andmekogusse algselt ise esitanud (maksukohustuslase andmekogu, äriregister, StA jne) või lubab väljastada üksnes ettevõtte kohta käivat teavet, milles isikuandmeid ei ole. Nii saaks ka StA väljastada ettevõtte nõustudes konkreetse ettevõtte kui statistilise üksuse kohta teavet mis ei sisalda kolmanda isiku isikuandmeid või sisaldab isikuandmeid, kuid mille ettevõtte on ise StA-le esitanud.

Mida täiendavalt kaaluda ...

- Kaaluda seaduses väljastatavate andmete ulatuse kehtestamist, sidudes selle kas ettevõtte andmetega (ärisaladus, mitte kolmanda isiku isikuandmed) või ettevõtte enda poolt teabevaldajale esitatud andmed (sh isikuandmed).

Kuigi StA-l on teada, et konkreetne ettevõtte on lubanud temaga seotud andmeid teise ettevõttega jagada ja kuigi StA-le on teada nii soovitud andmekoosseis kui ka töötlemise eesmärgid, **puudub teabevaldajal kui avalikul sektoril otsesõnu kohustus teavet selle alusel edastada** (teenus eeldab eelseadistust ja arendust, erinedes teabenõudest).

Sellekohase kohustuse tekitab andmenõusolekuteenus. Seetõttu oleks soovitav sellekohane selgus luua ka nõusoleku andmekogu sätetes, suurendades seeläbi andmetöötluse läbipaistvust ka andmesubjekti ees, nähes avaliku teabe valdajale sellekohase õiguse selgelt ette. Pigem on see üks nõusoleku andmekogu peamisi eesmäärke, miks üldse neid nõusolekuid kogutakse ja hallatakse. **Sellekohane selge õigusnorm leevendab ka teabevaldaja selgitamiskohustust, võimaldades viidata selgele õiguslikule alusele andmete edastamisel.** Vt täiendavate andmete kasutust alapeatükist 1.4.2 (kas StA võiks väljastada ka teiste andmekogude andmeid, mis tal olemas on).

Oluline on siinjuures selgitada, et igal juhul tähendab andmenõusolekuteenus teatud andmetöötlust teabevaldaja poolt selleks, et teenus saaks käivitatud (vastavalt teenusele, tuleb võimaldada töödelda konkreetseid andmeid). **Seetõttu on oluline, et nõusoleku andmekogu eesmärgid ja sätted oleksid selged ka selles osas, mis on andmenõusolekuteenuse käivitamise eelduseks ning seda sõltumata sellest, kas**

töötlus toimub füüsilise isiku nõusolekul või planeeritava juriidilise isiku esindaja nõusolekul (vt analüüsi lisa toodud ettepanekuid). Nii saab **andmekogu regulatsioonis täpsustada** selgelt, et juriidilise isiku nõusoleku alusel on teabevaldajal ehk andmekogu vastutaval töötlejal või StA-l kui teabevaldajal, **õigus edastada** andmeid, sh isikuandmeid ettevõttele, kelle teenuse osutamisega on nõustunud.

Mida täiendavalt kaaluda ...

- Sätetada teabevaldaja õigus ettevõttega seotud isikuandmeid andmenõusolekuteenuse raames edastada.

Näiteid, kus nõ teabetöötlejaid usaldatakse on teisigi. Näiteks on erinevate isikute juurdepääs ja teabevahetus reguleeritud terviseandmete piiriülese andmevahetusplatvormina ([TTKS § 50⁷](#)). Kuigi siin ei toimu andmevahetus nõusoleku alusel vaid seaduse alusel, on sel loogika teatud osas sama – platvormipidaja usaldab, et teavet kasutavad tervishoiutöötajad, kusjuures liikmesriikides võib nende mõiste erineda. Seega saab igaüks platvormi vahendusel isikuandmeid pärida teises liikmesriigist kui ta on tervishoiutöötaja ning osutab tervishoiuteenust. Kas selline õigustus ka reaalses elus realiseerus, tähendab eraldi kontrolli. Samas on siin reguleeritud täpsed andmed, isikud kelle vahel andmeid vahetatakse ning andmetöötamise eesmärk. Andmenõusolekuteenuse puhul see selliselt reguleeritud ei ole, sest pole teada, mis andmeid igakordselt teenusteks soovitakse.

Samamoodi usaldatakse korstnapühkijat, kel on kohustus kanda teostatud töö akt küttesüsteemide portaali.⁴⁷ Kuigi teenuse tellib konkreetne isik, usaldab portaali pidaja korstnapühkija esitatud teavet ja akt saadetakse näiteks tema poolt määratud füüsilisele isikule kui ka huvitatud isikule.⁴⁸ Selles näites usaldatakse portaali sisenejat, kes võib samuti ise saata oma ettevõttega seotud andmeid teistele isikutele (teostatud töö akt, arve vms). Tõsi, ka siin näites siseneb andmeid jagav ettevõtte portaali ja otsustab andmete jagamise otse portaalist ise. Jagada saab ta aga konkreetselt enda sisestatud teavet, sarnaselt äriregistris juurdepääsu andmisel.

Näitena võib tuua veel isiku pöördumised, mis seaduse alusel edastatakse õigele teabevaldajale. Nimelt kui isik (st ka ettevõtte) saatis teabe valele teabevaldajale, võib see teabevaldaja saata kogu teabe sisu edasi teisele kui õigele teabevaldajale ([AvTS § 21 lg 1](#), [MSVS § 5 lg 3](#)). Ka siin võib olla sisu tundlik, sh sisaldada isikuandmeid kuid praktilisest

⁴⁷ Päästeamet. [Küttesüsteemide portaali KKK](#).

⁴⁸ Selgitused ei viita ühelegi konkreetsele andmekogule ja sellist andmekogu eraldi kehtestatud ei ole.

aspektidest lähtuvalt ei ole ega saagi täpselt reguleerida töödeldavate andmete liike ega teavet saavaid isikuid. Siin eeldatakse isiku soovi saada õigelt asutuselt vastus **ning asutusel on õigus seaduse alusel teave kolmandale isikule edasi saata. Ka siin ei ole võimalik defineerida detailseid andmekooseise**. Siin on aga vahe selles, et kogu sisu ehk teabe edastab asutusele isik ise, seega on kogu sisu tema poolt otseselt kontrollitav. Tehnilises vaates ei tohiks muidugi olla vahet, kas teavet jagatakse edastuse või juurdepääsuga, kuid teabe ulatuse mõttes toimub siin edastamine juhtumipõhiselt, mitte pideva andmevoona, samas on siingi õigusruum üldiselt sõnastatud ning ettevõtte õigust töödelda, eeldatakse. Samuti ei pruugi nõusolekuteenus olla pidev andmevoog vaid nõusolek antakse enne iga uut päringut.

Seega on ühel juhul juurdepääsuandjaks ettevõtte ise, mitte teabevaldaja ning toodud näidetes ei pruugi olla väga tundlikku teavet (äriregistri juurdepääs, korstna pühkimise akt), teisel juhul edastab ehk avaldab ettevõtte ise sisu, **mida seadus lubab lähtuvalt halduskoormuse vähendamiseks õigele adressaadile edastada** (teabenõue, selgitustaotlus või märgukiri) ning kus **võib eeldada selgelt ettevõtte huvi**. Füüsiline isik, kelle olukorda võidi märgukirjas kirjeldada, peab kaasnevat riivet aktsepteerima. Nende ja kavandatava andmenõusolekuteenus vahe võib seisneda väljastatava teabe ulatuses ning ettevõtte nõustumus andmete edasikandmiseks, asub teises kohas ja eeldab eelnevat kontrolli.

Kindlasti tõusevad riskid, kui üks ettevõtte asub määrama, milliseid andmeid ta riigi infosüsteemist või StA-st sooviks edastada kolmandale osapoolle. Selleks, et teabevaldaja suudaks hinnata, kas sellise teenuse avamine on õigustatud või mitte, peaks see olema täpsustatud ja eelduslikult ettevõttega seotud. Seetõttu tuleks isikuandmete töötlemist AvTS-i või nõusoleku andmekogu regulatsioonis täiendada, et see sisaldaks andmesubjektile läbipaistvaid norme. Olgugi, et ettevõtte võib täiendada ka oma privaatsustingimusi või klientidele/töötajatele suunatud reegleid on oluline, et ka nõusoleku andmekogu kui riigi infosüsteemi kuuluva andmekogu normid tegelikkust kajastaks, seejuures kohustusi – kes teeb mida – et teenus üldse avada. **Näiteks tuleks eelnõus täiendada, et oleks arusaadav mis on osapoolte kohustused, et teenus avada (eeldused), samuti kelle kohustus on kirjeldada teenuse- ja eesmärgideklaratsioonid ehk eeldused andmenõusolekuteenusele. See on oluline ka osapoolte vastutuse määramisel.**

- Andmete edastus teisele avaliku sektori asutusele

Kui ettevõtte soovib taaskasutada StA andmeid ja edastada neid teisele avaliku sektori asutusele, peab sellel asutusel kellele andmeid edastatakse, olema ülesanne, mille jaoks ta andmeid vajab. Näiteks kui ettevõtte sooviks edastada enda ettevõttega seotud andmeid mõne toetuse saamiseks, peaksid toetuse andmise aluseks olevad õigusaktid sisaldama sellekohast andmevajadust ja eesmärgi, tekitades

kontrollitava seoses andmevajaduse ja andmenõusolekuteenus avaldatud deklaratsioonide vahel. Samamoodi, kui ettevõtte sooviks edastada teatud andmeid riigihanke korraldajale, peaks konkreetse hanke tingimused sisaldama kohustust, sellekohased andmed esitada. **Üldjuhul nähakse avaliku sektori vajadusteks andmetöötlus ette pigem õigusaktides ja ettevõtte nõusolekut selleks pigem ei eeldata.** Seega ei ole andmenõusolekuteenusel suurt väärtust kui riigihanke korraldaja soovib hankijalt maksevõlgnevuste puudumise kontrollimiseks teavet ja teave tuleks väljastada Maksu- ja Tolliametile, sest pideva kohustuse täitmiseks saaks ette näha sellekohased õigusnormid. **Kui selline eeldus kehtib seaduses, ei ole üldjuhul andmenõusolekuteenus vajalik.** Samas ei pruugi kõik olukorrad olla sellised, mis on pidevad või ette teada või mis juba tulenevad seadusest. Sellisel juhul oleks võimalik luua riigihangete registri pidajal teenus, mis küsib andmeid Maksu- ja Tolliametilt ning viimane väljastab teabe, kui ettevõtte oli oma nõusoleku teabe edastamiseks keskses andmekogus andnud.

Eraldi nõusolekuga algatatav andmeedastuse vajadus võib olla vajalik just avalikus sektoris StA kontekstis, et murda eriseaduses sätestatud konfidentsiaalsuskohustus. Nagu eelnevalt leitud, siis võimaldab seda nii EL-i statistika määrus kui ka RStS. Kui avalikus sektoris soovitakse rakendada StA-st teabe saamisel ettevõtte selgesõnalist nõusolekut võiks sätestada sellekohase üldnormi ka AvTS-is (või täiendades nõusoleku andmekogu sätteid vastavalt). Ka see on suunatud pigem läbipaistvuse tagamiseks, võimaldades sel moel taaskasutada StA kogutud teavet usaldusväärselt ja paindlikult.

Mida täiendavalt kaaluda ...

- Statistikaameti riikliku statistika kogumise käigus saadud teabe taaskasutamisel ettevõtte nõusoleku alusel tuleks sellekohane üldpõhimõtte kehtestada seaduses.

1.3.1.2. Milliseid automaatseid lahendusi veel tulevikus kaaluda?

Võimalik, et täiendavalt võiks kaaluda kuidas toimuks automaatne nõusolekute haldus, kui teenus mingil põhjusel katkestatakse – näiteks kui ettevõtte lõpetab oma lepingu ehk andmevahetusteenuse (kokkulepe ettevõtte ja teabe väljastaja vahel), kas ja kuidas loetakse nõusolek automaatselt lõppenuks?

Võimalik, et sellele on mõeldud (näiteks läbi x-tee toimuva andmeliikluse) kuid ei ole eelnõus või seletuskirjas kajastatud.

Täiendavalt ei pruugi tulevikus olla välistatud olukorrad, kus ettevõtetal tekib võimalus esitada pakkumusi (ofert) erinevatele ettevõtetele ja neil omakorda võimalus pakkumine vastu võtta (aktsept), kus eelnev kokkulepe puudub. Samuti on võimalik, et ettevõtteid lisavad oma teenused ilma konkreetsetele ettevõtetele pakkumisi esitamata vaid see kehtib kõigile. Viimane tähendaks, et esmalt peaks isik tutvuma teenusepakkuja üldtingimustega ning seejärel andma alles nõusoleku andmeedastuseks. Andmete väljastamise osa sisuliselt ei muutuks.

Mida täiendavalt kaaluda ...

- Kindlasti tasuks kaaluda erinormi kehtestamist näiteks juhul kus ettevõtte sulgeb oma teenuse (lõpetab x-teel teabevahetuse). Sellisel juhul tuleks ka kõik antud nõusolekud peatada automaatselt.
- Kui ettevõtte ütleb mingil põhjusel lepingu üles konkreetse ettevõttega, võiks samuti ette näha täiendavaid kohustusi ja/või automaatseid teavitusi.

Nõusolekuteenuse kasutamine eeldab, et osapooled nõustuvad seda kasutama, mis tähendab ühelt poolt ühe ettevõtja kohustust pakkuda teenuseid sellisel viisil (arendused) ja teise ettevõtte puhul kohustust selle rakenduse kaudu oma nõusolekuid hallata. Täiendavalt tuleks läbi mõelda kindlasti teenuste katkestused ja neist juhtuv järgmine tegevuste jada, täpsustades neid kas nõusoleku andmekogu määruises või eraldi juhistes.

1.3.2. Seaduse alusel toimuv andmeedastus

Lisaks konkreetse isiku nõusolekule, võimaldab RStS avaldada teavet nii **RStS-ist tuleneval alusel**, kui ka siis, kui andmed **on avalikud tulenevalt seadusest** (RStS § 35 lg 2). Kuigi RStS sätestab justkui reegli, et **avalikult jagatavad andmefailid** sisaldavad küll statistilise analüüsi meetodite rakendamise võimalusi, **ei võimalda need statistilist üksust otse ega kaudselt tuvastada** (RStS § 36 lg 1 ja 2). Ometi sätestab seadus siiski mitmeid erandeid, mil otseselt või kaudselt tuvastatavaid üksusi võib avaldada, mistõttu on RStS § 36 veidi eksitav. Tulevikus võiks teabe väljastust reguleerivaid norme täpsustada. Pigem on RStS § 36 üldnorm, millest tegelikult on tehtud erisusi RStS §-ga 35. Oluline on seejuures see, et erisusi RStS-ist võib teha ka eriseadustega.

RStS kohaselt loetakse levitamiseks riikliku statistika **tarbijatele kättesaadavaks tegemist** sõltumata kasutatavast vahendist ja vormist, kattes nii andmete avaldamise kui ka üksikule tarbijale edastamise, seda nii paberil kui ka elektrooniliselt. Levitamine loetakse toimunuks ka siis, kui on võimaldatud juurdepääs andmebaasile ilma autoriseerimiseta, seda ka juhul, kui juurdepääsu võimalust tegelikult ei ole kasutatud.⁴⁹

RStS-i alusel on toodud levitamise ehk andmete avaldamise juhtudena täiendavalt järgmised võimalused:

- 1) isiku nõusolekuta isiku otsest või kaudset tuvastamist võimaldavaid andmeid teisele riikliku statistika tegijale (RStS § 35 lg 3 p 1) ja Euroopa Liidu Statistikaametile (RStS § 35 lg 3 p 2),
- 3) isiku nõusolekuta järgmisi otsest või kaudset tuvastamist võimaldavaid Eestis registreeritud juriidiliste isikute, välismaa äriühingute filiaalide, riigi- ja kohaliku omavalitsuse asutuste ning füüsilisest isikust ettevõtjate teatud andmeid (RStS § 35 lg 4),
- 4) isiku nõusolekuta statistilise üksuse otsest või kaudset tuvastamist võimaldavaid andmeid teaduslikel eesmärkidel kasutamiseks (RStS § 35 lg 5),
- 5) statistilise üksuse⁵⁰ kaudset tuvastamist tööstusstatistikat riigisisese tööstustoodete klassifikaatori detailseimal tasemel ning kaupade välja- ja sisseveo statistikat kombineeritud nomenklatuuri detailseimal tasemel, kui andmeesitaja ei ole seda keelanud (RStS § 35 lg 6) ning
- 6) isiku nõusolekuta kaudset tuvastamist võimaldavaid füüsilise isiku andmeid soo, vanuse ja asustusüksuse järgi.

Sisuliselt ei ole StA teabe taaskasutamisel välistatud ka seaduslikud alused, sest neid on RStS-is juba loodud. Näiteks on seaduses teatud üksusi, mida StA kogub ja peab avaldama üldsusele (isiku kaudset tuvastamist võimaldavad andmed isiku soo, vanuse ja asustusüksuse järgi). Ettevõtete huvist teenuseid kasutada, see eriti edasi ei aitaks. Sellisel juhul on võimalik **sätestada seaduses StA-le täiendav ülesanne, teha teatud andmetöötlus ja esitada see kindlasse andmekogusse või kindlale isikule.**

Näiteks võiks riik valida ettevõtte aruande esitamise asemel selle, et sätestab StA-le ülesande **teha teatud andmetöötlus ise ja edastada tulem ettevõttele või tema määratud isikule, mis sisaldab siiski detailandmeid ega ole üldine avalikustatav teave.** Eeltoodud juhul ei ole ühtegi vastuolu EL-i statistika määrusega, sest puuduksid halduslikud, õiguslikud või maksustamisega seotud järeloomid. Ettevõtte saab tarbida StA pakutavaid teenuseid, mis on õigusruumis reguleeritud. Näiteks saab sätestada StA-le kohustuse koostada ettevõttele aruanne StA-s olevate andmete pealt, säästes ettevõtet halduskoormusest nii selle koostamisel, kui teabe otsimisel ja edastamisel kolmandale

⁴⁹ Riikliku statistika seadus [739 SE](#), seletuskiri, lk 7.

⁵⁰ Statistiline üksus on andmete alusel otseselt tuvastatav, kui andmed sisaldavad kas statistilise üksuse nime, aadressi või isiku- või registrikoodi (RStS § 34 lg 2).

osapoollele. **Täiendav ülesanne oleks ettevõtte huvides, ettevõtte ise algatab vastava päringu.**

Teine võimalus on **näha sama aruande koostamine ette seaduses täiendava ülesandena, kuid sätestada asutus, kes seda aruannet lõppetulemusel vajaks** (näiteks kestlikkusaruande esitamine äriregistripidajale või soolise palgalõhe aruande esitamine Tööinspektsioonile). Kuigi teatud juhul võib esmapilgul tekkida justkui näiline vastuolu selles, et teave väljastatakse asutusele, kes kontrolliks ka selle kohustuse täitmist, saab siingi **rakendada kaitsemeeteid**, tagades ettevõtte kaasatuse. Sellisteks võimalusteks on:

- 1) teabe **kättesaadavaks tegemine riigi asutuse hallatavas portaalis klausliga, kus teave ei salvestu** ja seda on võimalik ettevõttel vaadata päringupõhiselt ning kus teave **oleks vaid pigem statistiline** (nt võimaldab StA päringupõhiselt soolise palgalõhe näitajate vaadet) või
- 2) teabe **kättesaadavaks tegemine riigi asutuse hallatavas portaalis tingimusega, et need esitatakse StA poolt sinna juhul, kui asutus on selle aruande koostamiseks esitanud ise StA-le vajalikud täiendavad andmed** (neid esitamata, aruannet ei koostata). Siinjuures ei ole vajalik rakendada eraldi nõusolekute haldust ega täiendavaid kontrolle x-teel ja teha osapooltega erinevaid lepinguid, samas on võimalik kasutada StA andmeid viisil, kus ettevõtte sooviks ise oma koormust vähendada. **Tal säilib alati ka alternatiiv, esitada andmed asutusele ise.**

Näiteks võib sellise seadusliku aluse taga näha riigi soovi **vähendada ettevõtete halduskoormust**, tehes andmetöötamise seaduse alusel ettevõtte eest ise ära – nt palgapeegel.⁵¹ Toodud selgituste kohaselt arvutatakse näitajad küll StA-s kuid andmetöötlus toimub tööandja päringu alusel. Palgapeegli andmed põhinevad juba riigile edastatud andmetel ning tööandja ise midagi lisaks sisestama ega esitama ei pea. Andmed on tööandjale vabatahtlikuks kasutamiseks ja neile ei ole ligipääsu kolmandatel isikutel. Ühelt poolt eeldatakse siin ettevõtte huvi ja isegi kohustust, neid andmeid nagunii töödelda, mistõttu on sellekohase õiguse üleandmine StA-le õigustatud, teisalt tuleb ülesande korral see **kohustus ja andmetöötlus reguleerida, mistõttu ei teki küsimust, mis andmeid (kas ka isikuandmeid) on StA ülesande täitmiseks õigustatud töötleva.**

Kuigi EL-i statistika määrus toob oma selgitustes, et konfidentsiaalsete andmete kasutamine mitte statistilistel eesmärkidel tuleks rangelt keelata (põhjendusp 27), sätestab selle selgituspunkt ka põhimõtte, et see ei piira liikmesriikide statistikale vastava töökorralduse, ülesannete ning tingimuste kohaldamist (põhjendusp 29). Samas lubab EL-i statistika määrus ja RStTS teavet jagada ettevõtte nõusolekul.

⁵¹ Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium. [Palgapeegel](#).

Kuna AHM soosib samuti statistilise konfidentsiaalse teabe taaskasutust – antud juhul selle sama ettevõtte huvides – võib pidada nimetatud võimalusi EL-i suundadega koosolevaks.

Seadus võimaldab määratleda teatud kohustused, kus saab reguleerida kõik andmetöötluse olulised detailid, sh kohustuse töötlemiseks või edastamiseks vajaliku isikuandmete koosseisu (sõltuvalt töötlemise eesmärgist siis statistilise teabe väljastamisel ettevõttele endale veidi üldisemalt, kaudse tuvastusriskiga väljastamisel teisele asutusele, täpsemalt). Sisuliselt oleks tegemist andmetöötlusega, kus õiguslikud alused on selgelt reguleeritud, sealhulgas isikuandmete töötlus, nende kategooriad jms. **Seaduse alusel ei ole paslik võimaldada selliseid teenuseid, mis ei ole püsivad ja on ühekordsed.** Samuti ei tooks täiendavat tulemust seaduse alusel reguleerimine siis, kui StA täiendavaks ülesandeks oleks „andmete edastamine“ ettevõtte soovil teisele ettevõttele, sest see vastaks sisuliselt eelnevalt käsitletud andmenõusolekuteenuse kontseptsioonile ja oleks läbi nõusoleku andmekogu tunduvalt paindlikum.

Selle variandi plussid ja riskid

Plussid:

- Kooskõlas statistika määruse ja riikliku statistika seadusega.
- Arvestab ettevõtte osalust tema kohta käiva teabe edastamisel.
- Andmete väljastamisel ei pea andmete ulatust eraldi hindama.

Riskid:

- Ei võimalda kasutada andmeid erinevatel eesmärkidel paindlikult, ehk ilma seadust muutmata.

1.4. Eelnõu vajalikud muudatused ameti liitumisel andmenõusolekuteenusega

Sõltumata sellest, et teabe haldamisel ei loeta andmeid ega nende kogumeid avaliku teabe seaduses kehtestatud andmekoguks (RStS § 6 lg 3), ei tähenda see seda, et StA kui teabevaldaja teavet kavandatud andmenõusolekuteenusesse integreerida ei saaks. Teabevaldajaks on StA igal juhul (AvTS § 5 lg 1).

1.4.1. Kuidas sätestada riikliku statistika andmete taaskasutus senises kavandatud andmenõusolekuteenuse eelnõus?

2024. a kooskõlastusringile esitatud avaliku teabe seaduse ja keeleseaduse muutmise seaduses⁵² kavandati andmevahetust kas **riigi infosüsteemi kuuluvatest andmekogudest välja** või nende vahel. Kuigi uuendatud eelnõu raames on jäetud sisse vaid andmete edastamine riigi infosüsteemi kuuluvast andmekogust eraõiguslikule juriidilisele isikule,⁵³ tekib siiski küsimus, kas andmete edastajaks võiks olla ka StA.

Varasemalt viidatud RStS-i seletuskirjas selgitati RStS-i § 6 lõike 3 sisu selliselt, et riikliku statistika tegemisel moodustatavad andmestikud ja statistilised registrid ei ole andmekogud AvTS-i tähenduses. Statistilisel eesmärgil kogutud andmeid hoitakse alati korrastatud andmestikena, mida statistilise töötlemise käigus vastavalt valitud meetodikale kas üksikult või omavahel seotult töödeldakse. **Statistilised andmestikud on seletuskirja järgi oma olemuselt ja kasutuse eesmärgilt täiesti erinevad andmekogudest, mida peetakse administratiivsetel eesmärkidel teatud riigifunktsioonide täitmiseks.** Statistiliste andmestike eesmärgiks on tagada riigile vajaliku informatsiooni kättesaadavus, selleks moodustatakse täiendavaid statistilisi näitajaid – statistilisi üksusi, mida ei ole administratiivsetes andmekogudes ja mida kasutatakse ainult riikliku statistika tegemiseks. Statistilisel eesmärgil kogutud individuaalandmeid kasutatakse üldistuste tegemiseks ja avalikuks kasutamiseks võimaldatakse ainult agregeeritud informatsiooni. Erinevalt registritüüpi andmekogudest statistilistel eesmärkidel moodustatud statistilistes andmestikes säilitatakse andmed sündmus- või perioodijärgse seisuga, **mida ei aktualiseerita, kuid täiendatakse uute sündmus- ja perioodiandmetega eesmärgistades andmebaaside dünaamilisuse aegpideva statistika tegemiseks.** Seletuskirjas rõhutati, et tulenevalt eeltoodust on oluline sätestada *expressis verbis*, et riikliku statistika tegemisel moodustatavad andmestikud **ei ole andmekogud avaliku teabe seaduse tähenduses ja sellest tulenevalt ei kohaldu neile andmekogude regulatsioon.**⁵⁴ Kuigi eelkirjeldatu ei tähenda, et selliste funktsionaalsustega ei tohiks olla riigi infosüsteemi andmekogu, sest mitmed neist ei teeninda samuti igapäevaselt kogu riigiaparatuuri, ega ole kajastatud kõige värskemate andmetega, samuti on andmekogudele omane andmeladu või puur, mida kasutatakse samuti analüütika, kontrollide või statistika vajadusteks. Seega ei ole need kriteeriumid määravad. **Seetõttu on StA liitmine nõusoleku andmekogu regulatsiooniga võimalik ja seda ka ilma selleta, kas teave asub andmekogus või teistsuguses infosüsteemis, sest tegemist on avaliku teabe valdajaga, kus andmed tekivad tema ülesannet täitmise käigus** (AvTS § 3 ning § 5). AvTS-i kooskõla on eraldi

⁵² Varasem eelnõu. [Avaliku teabe seaduse ja keeleseaduse muutmise seadus](#), 21.06.2024.

⁵³ Muudetud eelnõu. [Avaliku teabe seaduse ja keeleseaduse muutmise seadus](#), 24.09.2025.

⁵⁴ [739 SE](#), seletuskiri, lk 7-8.

analüüsitud⁵⁵ seoses ametlikele dokumentidele juurdepääsu Euroopa Nõukogu konventsiooniga (nn Tromsø konventsioon)⁵⁶ mis jõustus 2020. a. Kuna see kohaldub ka Eestile, siis on avaliku teabe valdajana sellele allutatud kõik konventsiooni artikli 1 lõikes 2 nimetatud asutused – ehk *avaliku võimu kandjad* kelleks on riiklikud, piirkondlikud ja kohalikud valitsus- ja haldusasutused. Seega on StA teabevaldaja nii AvTS-i kui konventsiooni mõttes.

Kavandatud andmenõusolekuteenuse protsessi alusel tuleb andmekogu haldajal kaardistada, luua ja registreerida x-teel teenus, millega füüsiliste isikute antud nõusolekute alusel ta andmeteenuseid väljaspoole pakub⁵⁷ ning siinjuures ei ole oluline, kas tehniliselt teostab vastavad tööd vastutav töötleja ise või tema volitatud töötleja kuid otsustuse, kas ja millises ulatuses selliseid teenuseid üldse pakkuda, peab langetama andmekogu vastutav töötleja (siinjuures tuleb tähele panna, et kui andmekogul on kaasvastutavad töötlejad, tuleb teenuste haldus nende vahel eraldi täpsustada⁵⁸). **StA liitmisel andmeteenuste pakkujatega peaks eelnõu sõnastust selgelt StA osas täiendama, lisades ameti võimalike teabevaldajate ringi** (vt analüüsi lisa).

Lisaks saab StA hallatavat teavet sisuliselt ka eristada, mis võib aidata kaasa lubatud teabe väljastamisel selle ulatuse määratlemisel (kelle poolt esitatud või mis valdkonda kuuluv teave). Näiteks selgitatakse seletuskirjas täiendavalt, et RStS § 6 lõige 4 avab **statistilise registri mõiste. Statistiline register on otseselt tuvastatavate statistiliste üksuste andmete kogum, mida kasutatakse riikliku statistika tegemisel.** Statistiline register on andmebaas, mis on loodud riikliku statistika tegemiseks ja mis saab andmeid andmeesitajatelt otse, administratiivsetest registritest, uuringutest, vaatlustest, loendustest jms. **Seega võib statistiline register sisaldada ka ütluspõhiseid andmeid, sageli kombineerituna dokumentaalsete andmetega. Ütluspõhist teavet ei ole õige kanda administratiivsesse registrisse samadel alustel dokumendipõhise teabega.** Selle asemel on mõistlik riikliku statistika tegijal **luua statistilisi registreid, mis sisaldavad ka ütluspõhist teavet.** Statistilises registris on lubatud imputeerimine ja muud statistikamenetlused. Vastavalt Põhjamaade kogemusele administratiivsete andmete kasutamisel moodustatakse administratiivse registri baasil statistiline register, mille loomisel läbitakse järgmised etapid: administratiivses andmekogus olevate andmete kogumine, statistiliste tunnuste moodustamine, andmete kvaliteedi kontroll

⁵⁵ Justiits- ja digiministeerium. Analüüs. [Avaliku teabe seadus: võimalikud kitsaskohad ja lahendused](#). 2024, p 1.3, lk 6.

⁵⁶ [Ametlikele dokumentidele juurdepääsu Euroopa Nõukogu konventsioon](#).

⁵⁷ Riigi Infosüsteemi Ameti veebileht. [Andmenõusolekuteenus](#), vt andmenõusolekuteenuse eeltingimused.

⁵⁸ Näiteks tervise infosüsteem, kus on vastutavad töötlejad on selgelt määratletud (TTKS § 59¹ lg 2) või töötamise register kus vastutavaid töötlejaid sellisel viisil nimetatud ei ole kuid mis on tuletatav, kuna seda peetakse mitme asutuse ülesannete pidamiseks (MKS § 25¹ lg 1).

jne. Statistilised registrid on näiteks majandusüksuste statistiline register, rahvastiku statistiline register, statistiline haridusregister jne.⁵⁹

Lähtuvalt eeltoodud kirjeldusest **on võimalik andmestikke eristada**, mis peaks lihtsustama andmete seotuse kontrollimist ettevõtte või tema esitatud andmetega, kui rakendada varasemalt toodud ettepanekut isikuandmete kontekstis (seotus ettevõttega).

Täna on vähemalt ühe soovitud teenuse eelduseks ameti enda rakendatavad küsimustikud. Viimased moodustavad kindlasti ainulaadsed andmed ja nagu sissejuhatuses toodud, ei sisaldu need sellisel kujul ilmselt üheski teises andmekogus. Seega selliste StA andmete kasutusega küsimusi ei teki.

1.4.2. Kas StA võib väljastada ka teiste andmekogude andmeid?

Varasemalt kehtinud RStS § 37 lõige 8 sätestas, **et teaduslikel eesmärkidel kasutamiseks võib riikliku statistika tegija edastada ka neid andmeid, mis ta on kogunud riikliku statistika tegemiseks riigis juba eksisteerivatest andmekogudest.** Viidatud seletuskirjas toodi sätte selgituseks, et selline sätestamine on vajalik õigusselguse huvides, ehk riikliku statistika tegija on juba kogunud andmeid § 28 lõige 1 loetletud andmekogudest, siis **võivad need olla statistiliste uuringute spetsiifikast tulenevalt teaduslikel eesmärkidel kasutamiseks kergemini kohaldatavad, kui samu andmeid sellest andmekogust uuesti küsides.**⁶⁰ Kuigi nimetatud sätet enam kehtivas seaduses ei ole, on selle kehtetuks tunnistamisel 2019. a eelnõu seletuskirjas selgitatud, et alates 2010. aasta augustist ei ole RStS § 37 sätestatud kaugpäringu teenus rakendust leidnud kuid teenuse saajad on saanud teenust RStS § 20 või § 38 alusel. Kavandatavas eelnõus laiendati andmete saamise võimalust RStS § 20 ja § 38 alusel täiendavalt andme jagamisteenusega.⁶¹ **Seega kehtib StA puhul jätkuvalt eeldus, et vähemalt teatud juhtudel võimaldatakse just siit andmete saamine ilma, et iga teise algallika juurde tuleks eraldi tagasi pöörduda.**

Sellist täiendavat töötlust võiks jaatada ka seetõttu, et AvTS andmekogude osa ei kohaldu – st ei kehti algallikast küsimuse eeldus, kus põhiandmeid tuleks küsida andmekogust, mille põhiandmeteks need on ([AvTS § 43⁶ lg 2](#)). Nii saab kasutada StA loodud täiendavat väärtust, kus algandmed on juba teatud kujule ja formaati viidud, et töötlust hõlbustada. Selle miinuseks võib olla asjaolu, et kõige värskemate andmete väljastamise tarvis peaks StA tegema algallikatesse päringuid, kuid kuna siin üldpõhimõtteid ei rakendata, **ei kehti ka siin põhiandmete allika printsiip.**

⁵⁹ [739 SE](#), seletuskiri, lk 7-8.

⁶⁰ Samas, lk 45.

⁶¹ Riikliku statistika seaduse ja avaliku teabe seaduse muutmise seadus [794 SE](#), seletuskiri lk 13.

Selle kasuks, et StA võiks töödelda neid andmeid ehk kontrollida algandmeid saadud allikatest, toetab ka tänane suund, kus StA tagab andmete kvaliteedi ja võimaldab kvaliteetseid andmeid juba teadustöö raames enda keskkonnas töödelda.⁶² Selle **väärtuseks võib pidada just andmeid ja nende kvaliteeti, metoodilisi seoseid, lisakihte jms.** Nii võiks öelda, et andmed on sellel hetkel juba teise väärtusega ja nad ei ole enam samad, mis algallikas. Võimalik, et koos lisaküsimustike jms võrreldavusega, saavadki andmed „uue tähenduse“.

Teisalt võib tõstatada riskide küsimuse, mis kaasneksid sellega, kus ettevõtte sooviks StA-s olevaid andmeid edastada ja need sisaldaks nii StA küsimustike kui töötamise registri andmeid. Kas sellises olukorras võiks tekkida probleem, kus StA andmetes võivad olla vead, mida põhiandmekogus ei oleks? See küsimus tekib siis, kui kasutatav teenus oleks laiem kui ameti enda kogutavad andmed ning **otsustada tuleb, kas lubada andmeid alusandmetest kontrollida või mitte.** Olgu siinjuurde mainitud, et hiljutine statistiline eksimuse ei olnud põhjustatud sellest, kas StA värskendas andmeid algallikatest või mitte. Seda ei saa lõpuni välistada, mistõttu peab ettevõtte, kes StA-lt teenust soovib, hoidma ka ise oma andmekvaliteedi korras olgu StA-le või teistesse registritesse esitades.

Varasemalt mainitud RStSI eelnõu seletuskirjas selgitati näiteks eelnõu § 6 lõike 2 alusel avatud statistilise töötlemise sisu selliselt, et statistiline töötlemine hõlmab statistika **metoodikale** vastavat **andmete korrastamist ja ettevalmistamist** andmeanalüüsiks. Statistiline töötlemine sisaldab üksikandmete teisendamist, kontrolli, parandamist, **andmete seostamist ja lisanäitajate arvutamist.** Erinevalt isikuandmete kaitse seaduse mõistest „isikuandmete töötlemine“, hõlmab statistiline töötlemine kitsalt piiritletud statistika tegemise **põhiprotsessi osa, kus kogumise käigus saadud andmed valmistatakse ette statistiliseks analüüsiks.**⁶³ Seega võivad ameti andmed olla kõrgema väärtusega, luues ka kõrgemat väärtust taaskasutamisel. Ühtlasi vähendaks see andmenõusolekuteenuse õigusrögastikku, kui StA kaudu saaks ettevõtte asjakohaseid andmed taaskasutada, ega peaks klikkima mitme nõusoleku vahel, saamata aru, mis on siis lõplik teenuse sisu või mis juhtub kui üks andmekogu pidaja oma teenust siiski ei ava.

Kas StA teenused võiks sisaldada ka täiendavaid andmeid, mida amet peaks enne teenuse pakkumist algallikast pärima, tuleb eraldi kaaluda. Sisuliselt on võimalik seda jaatada, lähtudes otstarbekuse kaalutlusest ja lähtudes ameti kõrgest konfidentsiaalsuskohustusest. Hetkel ei rakendata ametile ja tema teabele AvTS-i kõiki põhimõtteid, mis võimaldab kogu StA teabe taaskasutust, seejuures tuleb nõusoleku andmekogu sätteid täpsustada (vt analüüsi lisa).

⁶² Statistikaamet. [Konfidentsiaalsete andmete kasutamise juhend](#).

⁶³ 739 SE seletuskiri, lk 7.

Kindlasti tekib lisaküsimus, kas või kuivõrd peaks lubama ettevõtte andmete korral nõ füüsiliste isikute andmete täiendamist algallikatest (ehk teistest andmekogudest). **Kui see toimub andmenõusolekuteenuse kaudu võiks lubada uuendada teiste teabeallikate alusel teavet siis kui nende sisu ja isikule kaasnev riive ei muutuks** - nt on ettevõtte täitnud ehk uuendanud andmed töötamise registris, kuid pole neid esitanud StA-le kuid samas on andmekategooriad samad. Sellisel juhul vajaks eelnõu omakorda täiendamist, sealhulgas on võimalik luua sobiv volitusnorm täiendavateks nõueteks (vt analüüsi lisa). Isikuandmete töötlemisel on üheks võimaluseks luua seaduslik alus kogu andmevooks, defineerides ära ka isikuandmed. Näiteks on teada, et ettevõttel on kohustus koostada soolise palgalõhe aruanne ja selle koosseis on samuti teada või luua lisasätteid nõusoleku andmekogu raamistikus, kus sätestatakse selgelt, et StA võib kasutada andmete edastamisel andmeid, millele tal on juurdepääs riikliku statistika tegemisel. **Seega sõltuvalt sellest, milline viis StA-st teabe edastamiseks valitakse, tuleb täiendada kas nõusoleku andmekogu regulatsiooni või sätestada eraldi ülesanne eriseaduses.**

Kui andmetöötlus toimuks seaduse alusel, tähendaks andmete sisuline muutus ka seaduste/määruste muutmist. Muul juhul oleks andmete koosseisud aga fikseeritud ja isikuandmete töötlemine on selge ja raamitud, mistõttu ei teki sarnaseid küsimusi lubatud töötamise piirist, nagu need nõusolekuteenusega võivad kerkida. **Kumbi neist ei ole välistatud, lihtsalt nõusoleku andmekogu regulatsioon vajaks sellisel juhul täiendavaid norme, et kogu sellega kaasneva andmetöötlus oleks läbipaistev ja vastaks IKÜM-i nõuetele.**

1.4.3. Mille täpsustamist veel seaduse avamisel kaaluda?

- *RStS-i säilitustähtajad*

Lisaks võib kaaluda säilitustähtaegade täpsustamist RStS-is ehk seaduse tasandil - olgu **andmete säilitamise maksimaalsed tähtajad või tähtaja kujunemise alusloogika**. Ka andmenõusolekuteenuste kavandamisel peaks olema võimalik kontrollida kui kaua mingid andmed StA juures säilitamisele kuuluvad, et osata võimalikke teenuseid planeerida.

Sõltumata sellest, kas andmed on AvTS-i mõistes riigi infosüsteemi kuuluvas andmekogus või mitte, **peaks seadusandja reguleerima kõige olulisemad küsimused**, seda ka ärisaladuse või eraelu riive küsimustes. Eesti Vabariigi põhiseaduse (PS) § 3 kohaselt teostatakse riigivõimu üksnes põhiseaduse ja sellega kooskõlas olevate seaduste alusel. PS § 3 lg 1 esimesest lausest tulenev parlamendireservatsiooni ehk olulisuse põhimõte nõuab, et kõik riigielu olulised küsimused otsustab Riigikogu või kõrgeima võimu kandjana rahvas.⁶⁴ Ka Riigikohtu praktikast tulenevalt tuleb põhiõiguste riive seisukohast olulised küsimused lahendada seaduse tasemel: „Riigikohus on oma

⁶⁴ [Eesti Vabariigi põhiseadus, kommenteeritud väljaanne](#). Paragrahv 3 p 3.

varasemas praktikas korduvalt rõhutanud põhimõtet, et PS § 3 lõike 1 esimesest lausest ja §-st 11 tulenevalt tohib põhiõiguste ja vabaduste piiranguid kehtestada ainult seadusjõulise õigusaktiga [...] ning vähem intensiivseid põhiõiguste piiranguid võib kehtestada täpse, selge ja piirangu intensiivsusega vastavuses oleva volitusnormi alusel määrusega.⁶⁵ Seega peaks olema andmete peamine raamistik ning säilitamise loogika läbipaistvamalt reguleeritud. Selline kokkulepe tehti juba andmekaitse üldmääruse (IKÜM) nõuete ülevaatamisel.⁶⁶ Isikuandmete kaitse seaduse rakendamise seaduse seletuskirjas rõhutati **nelja sammast**, mis peaksid isikuandmete töötlemisel seadusest kui alusest nähtuma: **töötlemise eesmärk, vastutav töötleja, andmekategooriad ja säilitamise tähtaeg**. Need elemendid on olulised tugisambad, läbi mille täidetakse tegelikult IKÜM-i põhimõtteid, eelkõige seaduslikkus, läbipaistvus ja õiglus (art 5 lg 1 p a⁶⁷). Selle sama põhimõtte tagamiseks eeldatakse, et kui andmetöötlus on vajalik avalikes huvides oleva ülesande täitmiseks või vastutava töötleja avaliku võimu teostamiseks (art 6 lg 1 p e), peab liikmesriigi õiguses üksikasjalikumalt määrama kindlaks töötlemise konkreetset nõuded ja meetmed, et seaduslik ja õiglane töötlemine oleks tagatud (art 6 lg 2). Sarnaselt eelviidatud isikuandmete kaitse seaduse rakendamise seaduse neljale sambale, viitab ka IKÜM, et liikmesriigi õiguses tuleb määrata näiteks andmete liik, andmesubjektid ning säilitamise aeg (art 6 lg 3). Seetõttu on **soovitav muuta RStS-i normistik läbipaistvamaks**, luues vajadusel üldised kriteeriumid, mida saab sobiva volitusnormi kaudu täpsustada.

Samuti ei oleks halb, kui RStS sisaldaks tegelikult läbipaistval viisil sarnaselt andmekogudele, **et eksisteerib StA infosüsteem**, selle eesmärk on võimaldada teha riikliku statistikat, teadustööd jms ning tuua alamandmestikud. **See ei kohusta jätkuvalt rakendama kõiki AvTS-i andmekogude põhimõtteid.**

- Nõusoleku andmekogu teenuste avamine ja lõpetamine

Kuigi nõusoleku andmekogu reguleeriva seaduse seletuskirjas on toodud, et andmenõusolekuteenuse kasutamise eelduseks on nii andmekogu kui ka eraõigusliku juriidilise isiku liitumine x-teenusega, sest andmed edastatakse selle vahendusel, ei ole **andmeandjal (ehk andmekogul) kohustust sellist andmeteenust avada. See on iga andmeandja otsus, kas teenuse avada või mitte**. Selles tuuakse ka ära, et x-tee määruse seletuskirja järgi on arvestatud, et selline kokkulepe võib olla nii kliendipõhine kui ka teenusepõhine ning viimast lähenemist on seadusandja näinud ette olukordades, kus pakutav teenus on näiteks osa liikme osutatavast avalikust teenusest. Seletuskirjas on selgitatud, et andmete edastamine x-tee vahendusel on osa andmenõusolekusüsteemist ja üks osa liikme osutatavast avalikust teenusest.

⁶⁵ M. Juha. [Proaktiivne profileeriv personaalne e-riik](#). Juridica 6/2023.

⁶⁶ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2016/679, 27. aprill 2016, füüsiliste isikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise ning direktiivi 95/46/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta ([isikuandmete kaitse üldmäärus](#)) (EMPs kohaldatav tekst)

⁶⁷ Isikuandmete kaitse seaduse rakendamise seadus [778 SE](#), seletuskiri, p 3.2, alapunktid 2 ja 3, lk 7-8.

Siiski ei ole loodav nõusoleku andmekogu klassikaline riigi infosüsteemi kuuluv andmekogu, erinedes osapoolte rollide tõttu. Nõusoleku andmekogu põhiandmeteks on lõppastmes nõusolekud ja andmekogu ise otse osapooltele nõ teenuseid ei ava. Riigi infosüsteemi kuuluvate andmekogude klassikaline raamistik on suunatud põhiandmete kogumisele ja õiguslikel alustel neile juurdepääsude loomises, sh üksikjuhtudel, õigustatud huvi alusel. Nõusoleku andmekoguga luuakse aga uus riigi infosüsteemi kuuluv andmekogu, mille kasutust ei saa nõuda igaüks, vaid **see eeldab kolmanda teabevaldaja huvi, võimekust ja võimalust, teenuseid avada**. Seetõttu tuleks kaaluda teenuste avamise ja teenuste automaatse lõpetamise sätete lisamist nõusoleku andmekogu regulatsiooni, et suurendada andmetöötluse arusaadavust ja läbipaistvust. Seaduses on võimalik sätestada teatud kriteeriumid, mida tuleb teabevaldajal (ka StA-l) teenused avamiseks kaaluda kui teenuse haldus toimuks avalikest vahenditest kuid piiratud ressursside raames. **Sisuliselt on võimalik seaduse eelnõu täiendada sättega, mis loetleb tingimused, mida teabevaldaja või StA hindab selleks, et otsustada andmenõusolekuteenusega liidestumine või teenuse lõpetamine**. Hindamiseks võib teabevaldaja arvestada näiteks 1) andmete olemasolu ja väljastamiseks kuluva ressursse, 2) tarbitava teenuse võimalikku potentsiaali (kui valikus on mitu kuid ressursse napib) jne. Samuti on võimalik seadust täiendada sellega, et riigi infosüsteemi kuuluv andmekogu pidaja või StA võib andmeväljastusteenuse pakkumisest loobuda, arvestades eelviidatud kaalutlusi. Samuti on võimalik avaldada ülevaade pakutavatest teenustest eesti.ee-s.

- Nõusoleku andmekogu teenuste tasu alused

Tulenevalt eelnevast alapunktist võib eeldada teatud andmestike korral suuremat huvi, mis võib tingida teabevaldaja vajaduse, **küsida andmenõusolekuteenuse käivitamiseks tasu** (terviseandmed vms). Kuigi näiteks teabenõude korral sätestab AvTS, et teabenõude täitmise kulud katab teabevaldaja, kui seadusega ei ole ette nähtud teisiti, siis erinevate andmestike koondamiseks, päringute arendamiseks jms ei ole iga andmenõusolekuteenuse andmestik ette valmis nagu seda eeldatakse teabenõude korral. AvTS sätestab lisaks, et ka väärtuslike andmestike ja teadusandmete taaskasutamise andmise kulud katab teabevaldaja, kuid väärtuslikud andmekategooriad on enamasti juurdepääsupiiranguta ning peavadki olema otse kättesaadavad, mis kõikide andmestike kohta ei kehti. Teadustöö osas toimub eraldi menetlus ning selleks kuluv aeg ja andmete kättesaadavuse võimalused lähtuvad konkreetsest teadustöö eesmärgist ja teabevaldaja jõudlusest (vt AvTS § 25 lg 1). **Loodud riigi infosüsteemi kuuluva andmekogu puhul kehtib aga eeldus, et andmekogu kasutatakse, kuid pole selge, mil alustel selle põhiandmestik tekib**.

Tasu võimaldavad võtta andmestike jagamisel ka andmehalduse ja terviseandmeruumi määrus.⁶⁸ Andmekogu juures reguleerituna võimaldaks see määratlada nõuded läbipaistvalt ja ühtselt.

Mida täiendavalt kaaluda ...

- Kaaluda RStS-i säilitustähtaegade täpsustamist.
- Kaaluda seaduse täiendamist andmetöötlusteenuste alustamise ja lõpetamise alustega.
- Kaaluda üldise tasu võtmise üldpõhimõtete ja volitusnormi sätestamist nõusoleku andmekogu regulatsioonis.

⁶⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2022/868, 30. mai 2022, Euroopa [andmehalduse](#) kohta ning millega muudetakse määrust (EL) 2018/1724. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2025/327, 11. veebruar 2025, mis käsitleb Euroopa [terviseandmeruumi](#) ning millega muudetakse direktiivi 2011/24/EL ja määrust (EL) 2024/2847.

2. Osapoolte vastutus väärtöötuse korral

Lisaks alapunktis 1.1. tõstatatud küsimustele, eeldatakse õiguselgust ka olukordades, kui midagi peaks minema valesti (nt kui on midagi valesti teenusedeklaratsioonis).

Üldreegel on see, et vastutab see kes oli hooletu. Kui kellegi vastutada on kindlad tegevused, peab ta vastutava töötajana tagama, et töötleb andmeid õigel alusel, edastab neid õigele isikule ja edastab lubatud koosseisus.

RIA on andmenõusolekuteenuse funktsionaalsuse võimaldamisel isikuandmeid töödeldes vastutav töötaja. Ta kontrollib andmenõusolekuteenuses isikuandmete töötlemist, kuid ei vastuta selle eest, mis eesmärgil töötleb isikuandmeid see isik või asutus, kellele andmed edastati. Isik, kellele andmed edastati on edasi töödeldes eraldiseisev vastutav töötaja. Selle kohta, kuidas või mis eesmärgil ta andmeid edasi töötleb, tuleb lähtuda selle isiku või asutuse tingimustest, sh privaatsuspoliitikast.⁶⁹ Kehtiv süsteem lähtub eeldusest, et pärast nõusoleku andmist või mitteandmist jätkub protsess teenusepakkuja keskkonnas ning nõusoleku andmekogus on lisaks nõusoleku andmisele nähtavad nõusoleku sisu, kehtivusajad ning kasutusajalugu.⁷⁰ Keskse andmekogus on info, mitte andmed.

Seega koostab teabevaldaja andmekomplekti (StA teenuste korral amet) ehk teenuse sisu mis konkretiseerib, millised andmed kuuluvad väljastamisele. Andmete väljastamise osa kontrollib teabevaldaja ise, antud juhul oleks selleks StA. StA saab usaldada nõusoleku andmekogu andmeid ja selle kaudu antud nõusolekuid (haldamisel vastutab RIA). StA koostab ise vastavad deklaratsioonid ja kui ettevõtte nendega nõustub, edastab StA andmed kolmandale isikule.

Eraldi koostab teabevaldaja lähtuvalt andmekomplektist teenusedeklaratsiooni (ehk andmekirjelduse),⁷¹ mille ta esitab kesksesse nõusoleku andmekogusse. Samuti kirjeldab kesksesse andmekogusse ära sama teabevaldaja eesmärgideklaratsiooni (konkreetses teenuse raames andmete edastamise selgitus ehk eesmärk).

Järgnevalt tuuakse erinevate kihtidena lihtsustatud skeem sammudest, mis eelnevad andmeväljastusele.

⁶⁹ Vt RIA selgitust [andmenõusolekuteenuse privaatsusteatises](#), eesti.ee-s.

⁷⁰ RIA [privaatsusteatis](#).

⁷¹ Vt [Nõusolekuteenuse analüüs](#), mõisted. Teenusedeklaratsioon: Ühe andmekogu poolt pakutava andmeteenuse kirjeldus. Salvestatakse andmekogu vastutava või volitatud töötaja poolt nõusolekuteenuses.

Ettevõtte A soovib, et teine ettevõtte B koostaks tema eest aruande Statistikaameti andmete alusel

Statistikaamet:

1. defineerib teenuse - andmekomplekt oma infosüsteemis + liidestus x-teega
2. sõlmib ettevõttega B lepingu (mis eesmärgil andmeid väljastatakse)
3. liidestub andmenõusolekuteenuse andmekoguga kus kirjeldab andmekirjelduse ja eesmärgi (teenuse- ja eesmärgideklaratsioon)
4. tekitab ja annab ettevõttele B unikaalse koodi (teenuse tuvastus)

Ettevõtte B:

1. Siseneb andmenõusolekuteenuse andmekokku ja küsib ettevõtetelt nõusolekuid

Riigi Infosüsteemi amet:

1. tuvastab ettevõtte B kui teenuse pakkuja ning võimaldab teistelt ettevõtetelt nõusolekuid küsida (ootel nõusolekud)
2. tuvastab ettevõtte A kui nõusolekuandja
3. kuvab ettevõttele A Statistikaameti esitatud teenuse- ja eesmärgideklaratsiooni (ettevõtte B teenus)
4. võtab Statistikaametilt vastu unikaalse teenuse koodi ja seob nõusolekuga
5. säilitab antud ja tagasivõetud nõusoleku

Ettevõtte B:

1. Saanud nõusolekud, teeb päringu Statistikaametile (näeb keskkonnast - eesti.ee)

Statistikaamet:

1. Saanud ettevõttelt B päringu andmete väljastamiseks, kontrollib andmenõusolekuandmekogust antud ja kehtivaid nõusolekuid (ettevõtte A).
2. Nõusolekul väljastab ettevõtte A andmed ettevõttele B.

2.1. Andmekaitse vastutuse ja kahju hüvitamise üldloogika

Selleks, et andmenõusolekuteenuse kaudu teenus andmete väljastamiseks avada, tuli teabevaldajal ehk StA-l defineerida teenuse sisu. Esitada lähtuvalt soovitud andmetest nõusoleku andmekogusse teenusedeklaratsioon ja lähtuvalt töötlemise eesmärgist ka eesmärgideklaratsioon. Neid haldab keskselt RIA nõusoleku andmekogus. **Mõlema deklaratsiooni esitamisel lähtub StA ettevõtte poolt esitatud soovist, mis on fikseeritud nendevahelises lepingus.**

Nimetatud deklaratsioonidega nõustub nõusoleku andmekogus teine ettevõte, kes lubab nende alusel StA-l andmed väljastada. **Seega nõustub ettevõtte nii andmete sisu kui edastusega kolmandale ettevõttele või asutusele ning StA toimib õiguspäraselt kui on kontrollinud nõusoleku olemasolu konkreetse andmeväljastuse suhtes ja väljastab seejärel lubatud andmed.** Edasise töötluse eest vastutab ettevõtte või asutus, kes StA-lt andmed sai. **Seega ei vastuta StA olukorras, kus andmed saadi õiguspäraselt - amet väljastas õiged andmed ja õigel eesmärgil ning ettevõtte nõusolekul - kuid neid töödeldakse edasi hoopis muudel eesmärkidel.** Olukord oleks sama, kui ettevõttel on juurdepääs mõnele riigi infosüsteemi kuuluvale andmekogule, ettevõtte laeb sealt oma ettevõtte kohta käivad andmed või ettevõttega seotud töötajate andmed alla (juurdepääs oli õiguspärane) kuid asub neid töötlemas eesmärkidel, milleks tal puudus alus. Ükski teabevaldaja ega StA ei saa kontrollida, millised on ettevõtte varjatud kavatsused või millistel eesmärkidel ta mõne aja möödudes oma ettevõttega seotud andmeid töötlemas asub, oluline on see, et ettevõttele ei anta juurdepääsu millelegi, millele tal juurdepääs puuduks (olgu siis andmenõusolekuteenuse või seaduse alusel). Nagu eelnevalt selgitatud, siis on kavandatud eelnõu sätted seotud ettevõttele teadaoleva teabega - ta on kas ise need StA-le esitanud või esitanud mõnda teise riiklikusse registrisse ehk tal on neile andmetele nii ehk naa juurdepääs ja töötlemise õigus.

IKÜM art 5 sätestab mitmed kesksed põhimõtted, sh isikuandmete töötlemise seaduslikkuse ja ka eesmärgipärasuse põhimõtte (art 5 lg 1 p-d a ja b). Oluline on siinjuures, et kõikide **põhimõtete tagamise eest vastutab vastutav töötleja** (art 5 lg 2). **Igas protsessi osas saab konkreetne vastutav töötleja tagada just tema andmetöötluse suhtes seaduslikkuse ja eesmärgipärasuse.** Nii saab StA kontrollida andmete väljastamisel:

- 1) kas ettevõtte või asutus, kes soovib teise ettevõtte andmeid on sõlminud ametiga lepingu ja teinud vajalikud liidestused (sh x-tee),
- 2) kas StA poolt väljastatavad andmed on kooskõlas tema poolt täidetud teenuse- ja eesmärgideklaratsiooniga (lähtuvad punktis 1 toodud kokkuleppest),⁷²
- 3) kas ettevõtte, kes nõustub andmete väljastamisega StA poolt, on andnud selleks nõusoleku.

Mida täiendavalt kaaluda ...

- Riskide vähendamiseks võiks ettevõtte, kes sõlmis Statistikaametiga andmete väljastamiseks lepingu, kinnitada üle ka ameti täidetud teenuse- ja eesmärgideklaratsiooni nõusoleku andmekogus.

⁷² Kooskõlastamiseks esitatud eelnõu lisa kohaselt sõlmib andmete saaja nii RIA-ga x-tee kokkuleppe kui ka andmete väljastajaga (StA-ga) andmeteenuse kokkuleppe.

RIA peab tagama, et nõusolekuid küsivad või nõusolekuid andvad isikud oleksid õiguspäraselt andmekogu teenustel tuvastatud, et nad saaksid juurde ja kinnitada neile määratud deklaratsioone ning deklaratsioonide sisu vastab teabevaldaja esitatule. **Seega tagab RIA teenuste õiguspärase funktsioneerimise nõusoleku andmekogus ja sellega seotud nõusolekute infovahetuse. Nii loob RIA nõusoleku andmekogu raames teatud õiguskindluse ja usaldatavuse, millest lähtudes edastatakse ka andmed.**

Seega peab iga vastutav töötaja tagama IKÜM-i nõuete täidetuse ning konkreetne vastutus lähtub andmetöötlemisel sellest, millises kohas ehk nõ lülis toimub tõrge, teenuse katkestus või eksimus.

Kui IKÜM art 79 lg 1 sätestab, et igal andmesubjektil on õigus tõhusale õiguskaitsevahendile vastutava töötaja või võimaliku volitatud töötaja vastu, kui ta leiab, et „tema õigusi tulenevalt IKÜM-ist on rikutud, kuid mis ei tähenda seda, et IKÜM art 82 alusel kahju hüvitise eeldusena, ei tuleks isikul tõendada, et ta on kahju kandnud.”⁷³

Vastutava töötaja vastutust eeldatakse, kui ta ei tõenda vastupidist.⁷⁴ Seejuures ei vabane vastutav töötaja vastutustest pelgalt seetõttu, kui ta väidab, et rikkumise pani toime tema alluvuses olev töötaja, kes oli hooletu ega järginud juhiseid vaid ära tuleb näidata, et see ei olnud tingitud vastutava töötaja enda kohustuste täitmata jätmistest (art 24, 25, 32).⁷⁵ IKÜM art 82 sätestab kahju hüvitamise ja vastutuse põhimõtted, mille alusel vastutab töötlemisega seotud vastutav töötaja kahju eest, mis on tekkinud sellise (ehk tema) töötlemise tulemusel, millega rikutakse käesolevat määrust.

Volitatud töötaja vastutab töötlemise käigus tekitatud kahju eest ainult siis, kui ta ei ole täitnud käesoleva määruse nõudeid, mis on suunatud konkreetselt volitatud töötajatele, või kui ta pole järginud vastutava töötaja seaduslikke juhiseid või on tegutsenud nende vastaselt (IKÜM art 82 lg 2). Vastutav töötaja või volitatud töötaja vabastatakse vastutusest lõike 2 kohaselt, kui ta tõendab, et ei ole mingil viisil vastutav kahju põhjustanud sündmuse ees (IKÜM art 82 lg 3).

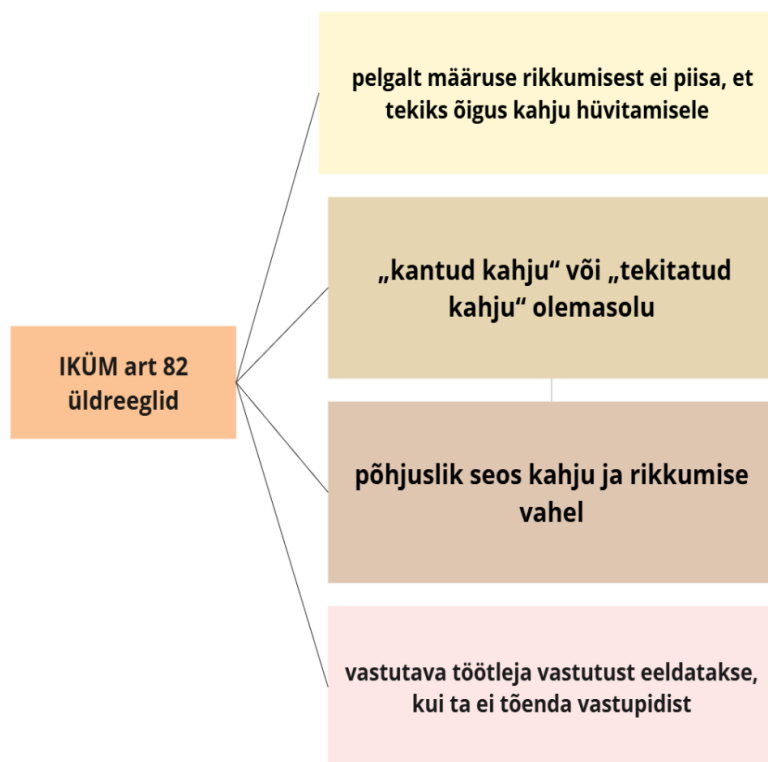
Kui sama töötlemisega on seotud rohkem kui üks vastutav töötaja või volitatud töötaja ning üks neist vastutab, hüvitab see andmesubjektile tekitatud kahju ning sel töötajal on omakorda õigus nõuda teistelt sama töötlemisega seotud vastutavatelt või volitatud töötajatelt tagasi see hüvitise osa, mis vastab tema osale kahjust (IKÜM art 82 lg-d 4 ja 5).

⁷³ Kohtuasjas [C-741/21](#), p 38, 29.

⁷⁴ Kohtuasjas [C-741/21](#), p 45.

⁷⁵ Kohtuasjas [C-741/21](#), p 50.

Seega on kokkuvõttes oluline järgmine:

Seega lähtub vastutus kahju hüvitamisel sellest, **kas konkreetne vastutav töötaja ise täitis IKÜM-i nõuded** - st omas töötlemiseks ja andmete edastamiseks õiguslikku alust ning on taganud IKÜM art-s 5 toodud põhimõtete täitmise nagu näiteks andmete õigsuse ja konfidentsiaalsuse tagamise (nt ei ole tehtud andmete koosseisus osas vigu või käitunud andmete turvaliselt hoidmisel hooletult vms).

Õiguskirjanduses on viidatud, et IKÜM-i alusel saab esitada kahju hüvitamise nõudeid riigi ja teiste avalik-õiguslike juriidiliste isikute vastu kuna IKÜM ei näe selleks puhuks ette erireegleid (IKÜM art 82).⁷⁶ Euroopa Kohus on oma praktikas kohaldanud avaliku asutuse suhtes üldmäärust näiteks isiku mittevaralise kahju nõude korral Bulgaaria ameti vastu, kes pidas äriregistrit.⁷⁷ Vaidlus käis selle üle, et miks avaldas äriregistri vastutav töötaja andmeid mida seadus ei nõudnud. Samuti on Euroopa Kohus menetlenud Bulgaaria rahandusministri valitsemisalasse kuuluva asutuse **küberründe tagajärjel** tekkinud leket ja isiku mittevaralise kahju nõuet asutuse vastu. Isik oli kartuses, et ilma tema nõusolekuta avaldatud isikuandmeid võidakse tulevikus kuritarvitada või et ta ise langeb

⁷⁶ K. Sein, M. Mikiver, P. K. Tupay. Pilguheit andmesubjekti õiguskaitsevahenditele uues isikuandmete kaitse üldmääruses. Juridica, 2/2018, lk 114.

⁷⁷ Kohtuasjas [C-200/23](#). Kohus tõi oma otsuses, et liikmesriigi äriregistrit pidav asutus on „vastutav töötaja“ määruse art 4 p-ti 7 tähenduses ning talle laieneb määruse art 82 lg 2 kohane vastutus.

väljapressimise, rünnaku või isegi röövimise ohvriks. Vastutava töötleja vastutuse hindamiseks peab ta tõendama, et rakendas IKÜM-is toodud nõudeid.⁷⁸

IKÜM art 24 ja 32 kohustavad vastutavat töötlejat võtma tehnilisi ja korralduslikke meetmeid, mille eesmärk on vältida nii palju kui võimalik igasugust isikuandmetega seotud rikkumist. Meetmete asjakohasust tuleb hinnata konkreetselt, kontrollides kas vastutav töötleja on neid meetmeid rakendanud, võttes arvesse nimetatud art-s osutatud kriteeriume ja seotud andmekaitsevajadusi ning kaasnevaid riske.⁷⁹ Oluline on, et vastutav töötleja võtaks asjakohaseid ja tõhusaid meetmeid ja oleks võimeline tõendama töötlemise toimingute kooskõla selle määrusega, sealhulgas meetmete tõhusust⁸⁰ **Ohtu tuleks hinnata objektiivselt.**⁸¹ IKÜM art 5 lg-s 2 ja seda täpsustav art 24, eeldavad, et art 82 põhineva kahju hüvitamise nõude esitamise korral lasub vastutaval töötlejal kohustus tõendada, et turvameetmed, mida ta on võtnud art 32 kohaselt, on asjakohased.⁸²

Käesolevas skeemis avaldaks RIA andmeid õigustatud isikutele (StA, ettevõtted), StA avaldaks omakorda andmeid vaid lubatud eeldustel ja ettevõtte enda soovil, andmed avaldatakse otse ettevõttele, kes andmete edastusega nõustus. StA peab olema hoolas ja tagama, et deklaratsioonid on esitatud vastavalt andmeteenuse lepingule ning andmeid väljastatakse lähtuvalt andmeteenuse lepingus toodust ja vaid peale seda, kui selleks on saadud konkreetse ettevõtte nõusolek. Väljastatavad andmed jäävad seaduses toodud piiridesse (seotud ettevõttega ja millele tal oleks olnud juurdepääs ka kehtiva õiguse alusel). Võimalik, et anda tuleks täpsemad juhised kuidas või millises detailsusastmes tuleks deklaratsioone täita. Samas ei erine see teabevaldaja otsustusest täna, hinnates teabenõude korral isiku juurdepääsuõigust.

Kahju hüvitamisega seoses on Euroopa Kohus selgitanud, et selle suuruse peavad liikmesriikide kohtud määrama kindlaks liikmesriigi riigisiseste õigusnormide alusel, mis käsitlevad rahalise hüvitamise ulatust.⁸³ Eesti Riigikohus on 2022. a sedastanud, et osas, milles IKÜM ei reguleeri kahju hüvitamist ning niivõrd, kuivõrd see ei ole vastuolus EL-i õigusest tulenevate võrdvärsuse ja tõhususe põhimõtetega, kohaldub liikmesriigi õigus.⁸⁴ Riigikohus käsitles selles kaasuses ameti mittevaralise kahju hüvitamise kohustust olukorras, kus **amet oli edastanud isikuandmeid, sh eriliigilisi isikuandmeid kindlustusandjale ning vaidlus käis selle üle, kas tal oli selleks õigus või mitte.** Kui haldus- ja ringkonnakohus leidsid, et andmete edastamiseks oli olemas õiguslik alus, jättis Riigikohus otsuse muutmata kuid muutis põhjendusi – kohus leidis, et

⁷⁸ Kohtuasjas [C-340/21](#).

⁷⁹ Samas, p 30.

⁸⁰ Samas, p 74.

⁸¹ Samas, p 76.

⁸² Samas, p 57.

⁸³ Kohtuasjas [C-300/211](#).

⁸⁴ Riigikohtu halduskolleegium, [3-20-1449](#), 2022.

edastamine oli õigusvastane ning asus hindama IKÜM art-st 82 ning RVastS §-dest 7 ja 9 tulenevalt kahjunõude ülejäänud eelduste täidetust.⁸⁵ Seega hindasid nii teabe väljastanud amet kui alamaastme kohtud olukorda ühtviisi, Riigikohus aga teisiti. Ometi kahju hüvitamiseks Riigikohus alust ei näinud. Kohtu hinnangul oli küll usutav, et õigusvaidlus tekitab kaebajas stressi, nõrdimust, ebakindlust jm sarnaseid üleelamisi **kuid sedalaadi ebameeldivused ei ole siiski iseenesest käsitatavad mittevaralise kahjuna**, sest vastasel korral peaks mistahes õigusvaidlusega, mille inimene põhjendatult algatab, kaasnema suurem või väiksem rahaline hüvitis. Mittevaralise kahju hüvitamiseks peavad isikule põhjustatud **tagajärjed olema tavapärasest eluriskist intensiivsemad**, mida isik kohtu hinnangul esile ei toonud.⁸⁶ Kohus tõi, et eelkirjeldatud kaebaja hingelised üleelamised ameti õigusvastase tegevuse tagajärjel **ei ületa lävendit, mida saab lugeda mittevaraliseks kahjuks** VÕS § 128 lg 5 mõttes.⁸⁷ Tekib küsimus, kui kaugele peab minema teabeväljastaja, et veenduda teabe saaja õigustuses, neid andmeid saada – st et antud juhul, tõlgendama õigusnormi õigesti. Näiteks sama aasta Euroopa Kohtu kaasuses, kus platvormipidaja seadis kahtluse alla Läti maksuhalduri õiguse pääseda ligi suurele hulgale kuulutuste andmetele (ka õiguslik alus), leidis kohus, et maksuhaldur tegutseb maksupettustega võitlemisel avalikes huvides ning lõpuks on see maksuhalduri põhjendada, kui palju on vajalik, eesmärgipärane ja mõistlik. Eks lõpuks annab konkreetsele olukorrale hinnangu alati kohus.

2025. aastal käsitles Riigikohus olukorda, kus ebaõigete andmete edastamist või avaldamist käsitleti siiski **IKÜM-i nõuete rikkumisena olukorras, kus prokuratuur avaldas kaebaja kohta ebaõigeid andmeid** ja mõistis isiku kasuks välja 5000 eurot.⁸⁸ Siin esitati isikule kahtlustus, mis lõpetati. Prokuratuur avaldas aga pressiteate, kus tõi lisaks, et isikule on esitatud kahtlustus ka panga rahapesus (kahtlustati alguses aga altkäemaksus). Kaebuse aluseks oli avalikkusele ebaõigete andmete esitamine.⁸⁹ Riigikohus leidis, et kuna IKÜM-i põhjenduses 146 on märgitud, et **IKÜM art 82 ei mõjuta muude liidu või liikmesriigi õiguses sätestatud normide rikkumisest tuleneva kahju eest esitatavaid nõudeid, ei ole järelikult välistatud IKÜM kahju hüvitamise nõude esitamine riigisiseste au ja head nime kaitsvate normide alusel**. Kaebus oli kvalifitseeritav nii IKÜM-i kui ka kaebaja isikuõiguse rikkumisena, kuivõrd kaebaja ei piiritlenud tekkinud kahju üksnes isikuandmete õigusvastase töötlemise või isikuõiguse rikkumisega tekitatud kahjuga. **Kohtu hinnangul sai seega kahju hüvitada nii IKÜM art 82 lg 1 kui ka RVastS § 7 lg 1 ja § 9 lg 1 alusel ja leidis, et sellises olukorras tuleb hüvitis välja mõista kaebajale soodsama normi alusel.**⁹⁰ Mittevaralise kahju hüvitamise puhul tugines kolleegium VÕS § 134 lg-le 2, mis näeb ette, et **isikuõiguse rikkumisest**,

⁸⁵ Samas, otsuse p 28 jj.

⁸⁶ Samas, otsuse p 30.4.

⁸⁷ Samas, otsuse p 30.5.

⁸⁸ Riigikohtu halduskolleegium [3-22-491](#), 2025.

⁸⁹ Samas, otsuse p 17.

⁹⁰ Samas, otsuse p-d 19-20.

sealhulgas isiku au teotamisest, tekkinud kahju hüvitamise kohustuse korral tuleb maksta kahjustatud isikule mittevaralise kahju hüvitiseks mõistlik rahasumma (RKHKo 3-3-1-64-14, p 17). Vastutust saab piirata RVastS §-s 13 sätestatud tingimustel.⁹¹ Kohus leidis, et **IKÜM art 82 kohaldamisel tuleb vastustaja süüd eeldada ning ka RVastS-i kohaldamine eeldab vastustaja süüd, kusjuures avaliku võimu kandja vastutab nii kahju vahetult põhjustanud isikute süü kui ka n-ö organisatsioonilise süü korral** (vt RKHKo 3-16-1903/69, p 33). Selles kaasuses ei olnud kohtul kahtlust, et vastustaja tegutses süüliselt (st vähemalt hooletult VÕS § 104 lg 3 tähenduses) ning leidis, et kuritegu, milles kaebajat kahtlustati, ei oleks iseenesest rahapesukuriteost vähem etteheidetav kuid arvestades rahapesukahtlusega vara mahtu, on ilmne, et altkäemaksuga seotud kahtlustus oleks pälvinud avalikku tähelepanu märksa vähem ja stigmatiseerinud kaebajat seetõttu ka vähem intensiivselt.⁹²

Käesoleva andmeedastuse nõusolekuteenuse juures toimub teabe väljastamine lähtuvalt loodud õiguslikest alustest ning konkreetset andmed saab üks ettevõtte teisele teenuste osutamiseks vaid konkreetse ettevõtte loal. Seega ei tule kõne alla avaldamine avalikkusele või andmetöötluse piiramatu maht. **Seda olulisem on, kuidas tagatakse piisav läbipaistvus nõusoleku andmekogu regulatsioonis, sätestades vajalikud tingimused ja alused piisavalt selgelt, kusjuures sobiva volitusnormi olemasolul, saab nõudeid täpsustada määruses.**

Kogu eelnev ei välista andmesubjekti muid nõudeid mida ta saab vastutavale töötlejale esitada, nagu isiku õigus informeeritusele (IKÜM art 13, 14, 15). Informatsiooni ja andmete koopia peab tagama vastutav töötleja – st teabevaldaja oma teabe osas ning RIA nõusoleku andmekogu osas, samuti isiku õigus nõuda andmete parandamist (art 16) jms. Selgitusi saab anda iga vastutav töötleja oma töötlemise osas.

Kuigi eelnõu seletuskirjas⁹³ on toodud, et nõusoleku andmekogu andmed ei ole õigusliku tähendusega võib seda alati kas uuesti kaaluda või enam põhjendada. Kuna selle andmekogu andmetele hakatakse tuginema andmenõusolekuteenuses ja seda usaldatakse andmetöötlusvoo algatamisel ja lõpetamisel, võiks kaaluda millised argumendid räägivad ühe või teise poolt ja seda seletuskirjas avada. Eestis on mõned keskse tähtsusega andmekogud, mille eesmärk on andmete kogumine ja avalikuks tegemine, eesmärgiga tagada usaldusväärne tehingukäive (nt kohtu juures peetavaid kindla õigusliku tähendusega registrid nagu kinnistusraamat ja äriregister).⁹⁴ Näiteks sõiduki omandiõigus läheb üle tehinguga ning liiklusregistri andmed on üksnes informatiivsed. Samas liiklusregistrisse kantud sõiduki registerpandi andmete õigsust

⁹¹ Samas, otsuse p 22.

⁹² Samas, otsuse p-d 24-25.

⁹³ Eelnõu. [Avaliku teabe seaduse ja keeleseaduse muutmise seadus](#), 21.06.2024, seletuskiri, lk 21.

⁹⁴ Justiits- ja Digiministeerium. [Analüüs. Andmekogud ja isikuandmed: EV Põhiseadusest ja IKÜM-st tulenevad nõuded regulatsioonile](#). 2021, lk 46.

eeldatakse (LS § 178).⁹⁵ Samuti on näiteks maakatastri kanne informatiivne ning sel on õiguslik tähendus õigusaktis määratud juhtudel - näiteks maa maksustamisel või maal asuva tehnovõrgu vahetu seadusjärgse talumistasu määra arvestamisel.⁹⁶

Nagu varasemas andmekogude analüüsis toodud, siis annab andmetele õigusliku tähenduse seadusandja, kus saab käsitleda kahte varianti:

- registris olevad andmed **on õiged, isegi kui need on päriselus valed** (s.t õigus tekib ja kaob registrikandega) – näiteks kinnistusraamat;
- registris olevate andmete **õigsust eeldatakse**, kuid **tegemist on ümberlükatava eeldusega**. Sellisel juhul võiks seaduses täpsustada näiteks, et registrikannete loetakse õigeks, kui ei tõendata vastupidist või välja arvatud juhul, kui isik teadis, et kanne on vale.⁹⁷

Mida täiendavalt kaaluda ...

- Andmete õigusliku või informatiivse tähenduse valikut tuleks seletuskirjas veidi enam põhistada, arvestades nõusolekute eesmärki selles andmekogus.

2.2. Väärtegu ja kuritegu andmetöötluses

Kuigi IKÜM sätestab ka õiguse määrata haldustrahve, on toodud selle selgituspunktis, et Eesti õigussüsteem ei võimalda määrata trahve käesolevas määruses sätestatu kohaselt, mistõttu määrab trahvi Eestis järelevalveasutus väärteomenetluse raames tingimusel, et eeskirjade sellisel kohaldamisel nimetatud liikmesriikides on samaväärne toime nagu järelevalveasutuste määratud trahvidel. Määratavad trahvid peavad olema tõhusad, proportsionaalsed ja heidutavad (põhjendusp 151).

RStS § 40 sätestab eraldi karistuse andmete ebaseadusliku levitamise eest. Kuigi seletuskirjas ei ole seda täpsemalt selgitatud⁹⁸ võib normi mõtte järgi karistada isikuid, kes:

- a) levitavad ebaseaduslikult ehk **ilma õigusliku aluseta** kas riikliku statistika tegemisel kogutud või andmeesitaja tuvastamist võimaldavaid andmeid
- b) või **levitatakse neid muul** kui statistilisel **eesmärgil**.

⁹⁵ [Analüüs. Andmekogud ja isikuandmed: EV Põhiseadusest ja IKÜM-st tulenevad nõuded regulatsioonile](#), lk 47.

⁹⁶ [Õiguskantsleri arvamus põhiseaduslikkuse järelevalve asjas nr 5-20-2. Asjaõigusseaduse rakendamise seaduse](#) § 15⁵

⁹⁷ [Analüüs. Andmekogud ja isikuandmed: EV Põhiseadusest ja IKÜM-st tulenevad nõuded regulatsioonile](#), lk 48.

⁹⁸ [739 SE](#) seletuskiri, lk 45.

Kuna karistusseadustik (KarS) § 3 lõike 4 kohaselt loetakse rahatrahv väärteoks, on tegemist väärteokoosseisudega, mille kohtuväliseks menetlejaks on Andmekaitse Inspektsioon (RStS § 41 lg 3). Seadusandja on reguleerinud seega riikliku statistika raames andmete **ebaseadusliku levitamise** eraldi ning isikuandmete kontekstis võib tekkida küsimus, kumba seadust kohaldada, kas KarS-i või RStS-i?

KarS sätestab karistuse ka andmete ebaseadusliku avaldamise eest kui seda tehti **kutse- või ametitegevuses teatavaks saanud isikuandmetega**, kuigi seadusest tulenes kohustus neid mitte avaldada (KarS § 157). Eraldi on reguleeritud karistus eriliiki isikuandmete, samuti enne kohtuistungit või õigusrikkumise asjas otsuse langetamist või asja menetluse lõpetamist süüteo toimepanemise või selle ohvriks langemise andmete **ebaseadusliku avaldamise või neile ebaseadusliku juurdepääsu võimaldamise eest** (KarS § 157¹).

Seega kuuluks isikuandmete õigusvastasel levitamisel kohaldamisele erinorm RStS-is (KarS § 1) ja seda konkreetse väärteokoosseisu täitumisel – andmete avaldamiseks ei olnud alust ja (isiku)andmeid levitati muul eesmärgil. **Kuna andmenõusolekuteenus või seadus sätestab tulevikus konkreetsele isikule õiguse teavet edastada, on sel puhul tegemist lubatud andmete avaldamisega**, eeldades, et andmed edastati õigele isikule ja õiges mahus.

3. Süsteemi sobivus Euroopa Liidu määruste kontekstis

Nagu varasemas nõusolekuteenuse analüüsis juba selgitatud, on nõusolekuteenuse halduskeskkonna eesmärgiks võimaldada läbi tehnilise platvormi nii andmeandjal (olgu füüsiline või juriidiline isik), andmekasutajal ja andmekogu vastutaval ning volitatud töötlejal realiseerida kõiki nõusolekute haldamisega seotud küsimusi keskselt.⁹⁹ Ka hiljutine EL-i õigusakt AHM, mis muutus rakendatavaks 24. septembrist 2023. a-st, jaatab näiteks inimeste võimalust **jagada andmealtruismi raames andmeid nõusoleku alusel ka riiklikest statistikaametitest** (AHM põhjendusp 53). Kui see on lubatud füüsiliste isikute puhul, ei oleks see vastuolus ka juriidilistele isikutele suunatud nõusolekutega.

AHM rõhutab eraldi, et andmepõhine majandus tulekski üles ehitada sellisel viisil, mis võimaldab ettevõtjatele (eelkõige mikro-, väikestel ja keskmise suurusega ettevõtjatel) tagada andmejuurdepääsu neutraalsuse ja andmete ülekantavuse ja koostalitlusvõime. 19. veebruari 2020. a „Euroopa andmestrategie“ teatistes kirjeldas komisjon nägemust ühisest Euroopa andmeruumist – andmete siseturust, kus andmeid saaks kasutada olenemata nende füüsilisest asukohast (AHM põhjendusp 2). Nii eraisikute kui ka ettevõtete raames tuuakse määruse selgituses olulise aspektina ka seda, et nii ettevõtjatel kui ka andmesubjektidel peaks olema kindlustunne selles, et nende kohta käiv teave (ärisaladus või isikuandmed) on piisavalt kaitstud (AHM põhjendusp 19, 23). Kuigi AHM on suunatud andmete kättesaadavuse tagamiseks avalikust sektorist ettevõtjatele, kehtib andmete kättesaadavuse põhimõte ka muudel juhtudel, rakendades seda kasvõi ettevõtete vahel, et tõsta soovitud konkurentsieelist ja tõstes andmete mugavat ja lihtsustatud kättesaadavust. Seda aitaks kindlasti rakendada andmenõusolekuteenuse laiendamine ka ettevõtete vahelisele andmejagamisele.

Sisuliselt oleks kavandatav nõusoleku andmekogu üks komponent, mis võimaldab lihtsalt, usaldusväärselt ja keskselt hallata andmesaamise nõusolekuid. Ka näiteks AHM tegeleb andmete jagamise ja taaskasutamisega, sh kavandades andmevahendusteenust (art 2 p 11). Kuigi selle all ei käsitleta avaliku sektori asutuste pakutavaid andmete jagamise teenused, mille eesmärk ei ole luua ärisuhteid, näitab see siiski üldist vajadust selliste teenuste järele, **mille eesmärk on luua tehniliste, õiguslike või muude vahendite abil võimalusi andmete jagamiseks andmesubjektide ja andmevaldajate ning teiselt poolt andmekasutajate vahel**. Seega täidaks igal juhul igasugune toetav ökosüsteem andmemajandust ja andmete kättesaadavust.

Andmenõusolekuteenus võimaldab tulevikus rakendada ka AHM-is sätestatud võimalust, kus konfidentsiaalset teavet soovitakse kasutada, kuid see pole anonüümitult

⁹⁹ Nõusolekuteenuse analüüs 2021, lk 4.

või turvalises andmetöötluskeskkonnas võimalik. Siis nähakse AHM-is ette teabevaldaja abistamiskohustus, aidata taaskasutajatel saada andmesubjektide nõusolek või andmevaldajate load, kelle õigusi ja huvisid niisugune taaskasutamine võib mõjutada (AHM art 5 lg 6). **Seega on võimalik sama väljatöötatud taristut kasutada nii andmesubjektide nõusolekute kui ka andmevaldajate lubade korjeks** (sh offerdi näol). Kõik võimalikud andmetöötluse eesmärgid saab tuua ühtse või teemavaldkondliku listina ka näiteks ühtses teabevärravas (olgu selleks eesti.ee või muu portaal).

Lisaks näeb AHM ette võimaluse, et kui taotletakse andmeid, mis sisaldavad ärisaladust või statistilist konfidentsiaalsust, tagab avaliku sektori asutus selle taaskasutamise viisil, kus tundlik osa eemaldatakse **või viisil, kus see on lahendatud läbi isikute kaasamise** (AHM art 5 lg 8). **See sarnanebki kavandatava andmenõusolekuteenusega, kus ettevõtte võib lubada tema kohta käivat teavet töödelda.**

Euroopa Komisjoni mainitud andmestrategie teatises¹⁰⁰ oli eraldi toodud probleemkohana, et valitsuse käsutuses oleva teabe üldkasutusse andmine on EL-i üks pikaajalistest põhimõtetest¹⁰¹ viidates direktiivi 2003/98/EÜ (avaliku sektori valduses oleva teabe taaskasutamise kohta) vastuvõtmisele ning rõhutades, et valitsused saavad teha kindlasti senisest rohkem.¹⁰²

AM kui EL-i teine määrus võimaldab seevastu riigil küsida teatud juhul andmeid hoopis ettevõtetelt (nt hädaolukorras, AM art 15). Ei ole välistatud, et läbi andmenõusolekuteenuse saaks rakendada samu liidestusloogikaid või alamsüsteeme, konkreetsetelt ettevõtetelt teabe küsimiseks. See tähendaks sama taristu ja ökosüsteemi taaskasutust, kuid mille eesmärgid oleksid sellisel juhul vastassuunalised – **nt algataks riik andmekorje nendelt ettevõtetelt, kelle andmed mängiksid hädaolukorras olulist rolli.** Kuna nõusoleku andmekogus on juba realiseeritud isikusamasuse kontroll ja võimalus soovitud teenuseid kirjeldada, oleks võimalik kasutada sama taristut ka vastasuunalises andmevoos. Samu süsteeme kasutades (olgugi, et erinevatel eesmärkidel), saab luua ühtse teabevoos kust nähtub, milliseid andmeid ja kus on kasutatud, andes ülevaate nii andmesubjektile, ettevõtjale kui riigile endale.

¹⁰⁰ Euroopa Komisjon. [Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa majandus- ja sotsiaalkomiteele ning regioonide komiteele. Euroopa andmestrategie](#). Brüssel, 19.2.2020. COM(2020) 66 final, punkt 4 (probleemid).

¹⁰¹ Vt teatise probleemkohad (p 4).

¹⁰² Samas.

4. Kokkuvõte

Andmehalduse määrus kutsub üles konfidentsiaalseid andmeid taaskasutama, luues selleks vajalikke protsesse ja kaitsemeetmeid. Nimelt on avaandmete direktiivi¹⁰³ ja liidu valdkondlike õigusaktidega tagatud, et avaliku sektori asutused teevad üha enam enda loodavaid andmeid kasutamise ja taaskasutamise eesmärgil kergemini kättesaadavaks. Ometi ei ole see nii siiski läinud. Andmed, nagu konfidentsiaalsed äriandmed, statistilised andmed ja kolmandate isikute intellektuaalomandi õigustega kaitstud andmed, sealhulgas ärisaladused ja isikuandmed, ei ole sageli kättesaadavaks tehtud.

Statistikaameti andmetel nähakse väärtust mitme teenuse puhul, mis võimaldaks ettevõttel oma andmeid teenuspakkujaga jagada, et säästa andmete ettevalmistuseks, korjeks ja edastuseks kuluvad aega. Selleks võib olla nii kestlikkuse aruannete koostamine, palgalõhe aruanne või muude kohustuste täitmine, mis on ettevõttele määratud ja mille täitmise tagamiseks saaks kasutada Statistikaameti käes olevaid andmeid.

EL-i statistika määrus võimaldab jagada andmeid isiku enda osalusel. Lähtudes andmenõusolekuteenuse eesmärgist, on sobiv lahendus kindlasti ettevõtte sellekohane nõusolek, mis võimaldab kasutada andmeid erinevatel eesmärkidel, eeldamata selleks igakordselt seaduse alusel loodavat raamistikku.

Kui ettevõtte kiidab heaks andmeväljastuse kolmandale isikule, tekib eelkõige küsimus sellest, milliste andmete väljastamiseks saab ettevõtte oma nõusoleku anda. Kõige lihtsam on nõusolekut realiseerida olukorras, kus ettevõtte on teabe andmekogusse või Statistikaametile algselt ise esitanud (maksukohustuslaste register, äriregister või Statistikaamet) või lubab väljastada üksnes ettevõtte kohta käiva teabe, milles isikuandmeid ei sisaldu. Sellisel juhul on võimalik kontrollida, et andmed on seotud ettevõttega. Statistikaameti näitel võiks see puudutada teavet, kus see käib ettevõtte kui üksuse kohta ega sisalda kolmanda isiku andmeid (erinevad küsimustikud ettevõtte kohta) või on ettevõtte esitanud ise sellise teabe, kus sisaldasid ka isikuandmed (nt töötajate kohta käiv teave).

Selleks, et ettevõtte saaks anda isikuandmete edastamiseks nõusoleku ning selleks, et teabevaldaja võiks sellele tugineda, tuleks täiendada kavandatud nõusoleku andmekogu norme, tagades andmetöötamise läbipaistvuse ja kooskõla andmekaitse üldmäärusega. Olgugi, et ettevõtte võib täiendada ka oma privaatsustingimusi või töötajatele suunatud sisereegleid, on oluline, et ka nõusoleku andmekogu kui riigi infosüsteemi kuuluva andmekogu normid tegelikkust kajastaks. See on üks olulisi elemente andmekogu eesmärkide juures.

¹⁰³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2019/1024, 20. juuni 2019, [avaandmete ja avaliku sektori valduses oleva teabe taaskasutamise kohta](#) (uuesti sõnastatud)

Sisuliselt ei ole Statistikaameti teabe taaskasutamisel välistatud ka seaduslikud alused, sest neid on riikliku statistika seaduses juba loodud. Käesoleval juhul ei ole eesmärgiks statistika ega andmete avaldamine üldsusele, seetõttu saab luua erialused eriseadustesse. Näiteks võiks riik valida ettevõtte aruande esitamise asemel selle, et sätestab ametile ülesande teha teatud andmetöötlus ise ja edastada tulem ettevõttele või tema määratud isikule, mis sisaldab siiski detailandmeid ega ole üldine avalikustatav statistika. Eeltoodud juhul ei ole ühtegi vastuolu EL-i statistika määruse ja riikliku statistika seadusega, sest puuduksid halduslikud, õiguslikud või maksustamisega seotud järelmid.

Teine võimalus on näha sama aruande koostamine ette seaduses täiendava ülesandena, kuid sätestades asutuse, kellele teave edastatakse ning rakendades seejuures täiendavaid kaitsemeetmeid. Nii on võimalik reguleerida Statistikaameti pakutav teenus päringupõhisena, kus seaduses sätestatakse selgelt, et andmed riigi infosüsteemi kuuluvas andmekogus ei salvestu kuid ettevõtte saab neid selle kaudu pärida. Teine võimalus on sätestada eraldi ülesanne viisil, kus Statistikaamet täidab lisaülesannet vaid siis, kui ettevõtte on ise talle täiendavad andmed esitanud. Näiteks võib sellise seadusliku aluse taga näha riigi soovi vähendada ettevõtete halduskoormust, tehes andmetöötluse seaduse alusel ettevõtte eest ise ära. Ka sellisel juhul on tagatud kooskõla EL-i statistika määruse ja riikliku statistika seadusega, sest amet täidaks täiendavat ülesannet ja seda vaid siis, kui ettevõtte on ise täiendavad andmed esitanud ehk sooviti seaduses sätestatud järelmit. Ettevõttel säilib valikuvabadus. Seaduses toodud juhul on reguleeritud ka edastatav isikuandmete üldraamistik.

Seaduse alusel ei tuleks luua teenuseid, mis ei ole püsivad ja on ühekordsed. Samuti ei tooks täiendavat tulemust seaduse alusel reguleerimine siis, kui Statistikaameti täiendavaks ülesandeks oleks „andmete edastamine“ ettevõtte soovil teisele ettevõttele, sest see vastaks sisuliselt eelnevalt käsitletud andmenõusolekuteenuse kontseptsioonile.

See, et hetkel ei ole loeta Statistikaameti töödeldavaid andmeid riigi infosüsteemi kuuluvaks andmekoguks, ei muuda asja olemust ning ameti liitmine nõusoleku andmekogu regulatsiooniga on igal juhul võimalik. Tegemist on teabevaldajaga nii avaliku teabe kui Tromsø konventsiooni mõttes. Eraldi vajab kaalumist, kas lubada ametil töödelda ja kontrollida tema teenuste pakkumisel teiste riiklike andmekogude andmeid, millele tal on riikliku statistika tegemisel juurdepääs. Täna on selline erisus juba loodud (teadlaste keskkond jms), samuti ei kohaldata riikliku statistika seaduse alusel andmekogumitele kõiki andmekogude põhimõtteid nagu algallikast küsimise põhimõte. Isikuandmete kontekstis võiks seda jaatada kui andmetöötlus piirdub nõ olemasoleva teabe ulatusega ning kus andmete koosseis ei suureneks. Andmetöötluse põhimõtete kontekstis võib seda jaatada, arvestades tänast ameti rolli, nende teabetöötlemise viise ja seadustes juba kehtestatud erisusi, kus kõik riigi infosüsteemi kuuluvate

andmekogude peatüki põhimõtted neile ei kohaldu, näiteks nagu algallikast võtmise printsiip ehk suunata iga teabe küsija teise riikliku andmekogu pidaja juurde.

Nii andmenõusolekuteenus kui ka seaduse alusel kehtestatav täiendav ülesanne, on võimalikud, eeldades erinevate täienduste tegemist seadustes. Kumbki neist ei ole välistatud, lihtsalt nõusoleku andmekogu regulatsioon vajaks sellisel juhul täiendavaid norme andmekogu sätetes ning eriseaduses sätestatav ülesanne, reguleerimist eriseaduses.

Ka vastutuse sätted ei erineks käesoleval juhul kuidagi üldistest põhimõtetest. Statistikaamet peab veenduma lähtuvalt valitud skeemist, et väljastab õigele isikule õiged andmed kuid ta ei vastuta olukorras, kus väljastatud andmeid asub kolmas osapool töötleva muudel eesmärkidel, kui see milleks talle need edastati.

Analüüsi juurde on lisatud võimalikud eelnõu täiendused, mida nõusoleku andmekogu teenuste tagamisel võiks kaaluda.

Lisa. Eelnõu täiendused

Algne seaduse eelnõu¹⁰⁴ on muudetud kujul esitatud Vabariigi Valitsusele.¹⁰⁵

Käesolevad ettepanekud on esitatud muudetud eelnõu sätete juurde.

§ 43¹⁰. Andmenõusoleku ja volituste haldamise andmekogu

(1) Andmenõusoleku ja volituste haldamise andmekogu on riigi infosüsteemi kuuluv keskne andmekogu, mis on asutatud järgmistel eesmärkidel:

1) võimaldada füüsilisel isikul anda nõusolek oma isikuandmete edastamiseks riigi infosüsteemi kuuluvast andmekogust eraõiguslikule juriidilisele isikule, võtta tagasi antud nõusolekuid, anda isikule ülevaade tema antud nõusolekutest ning tagada toimunud andmevahetuse õiguspärasuse tõendatavus;

2) võimaldada juriidilisele isikule ettevõttega seotud andmete, sealhulgas isikuandmete edastamiseks riigi infosüsteemi kuuluvast andmekogust või Statistikaametilt eraõiguslikule juriidilisele isikule või teisele teabevaldajale;

3) võimaldada selle vastutaval töötlejal kontrollida juriidilise isiku esindaja või füüsilise isiku volituse olemasolu ja ulatust ning võimaldada isikul keskselt hallata tema poolt ja temale antud volitusi riigi infosüsteemis.

(2) Andmenõusoleku ja volituste haldamise andmekogu koosneb järgmistest andmestikest:

1) andmenõusoleku andmestik, milles töödeldakse andmeid käesoleva paragrahvi lõike 1 punktides 1 ja 2 nimetatud eesmärkidel;

2) volituste haldamise andmestik, milles töödeldakse andmeid käesoleva paragrahvi lõike 1 punktis 3 nimetatud eesmärkidel.

(3) Andmenõusoleku ja volituste haldamise andmekogus töödeldakse järgmisi isikuandmeid:

1) andmeedastuse nõusoleku andmestikus – enda isikuandmete edastamiseks nõusoleku andnud isiku ees- ja perekonnanimi, isikukood ja teovõime piiramise andmed, eelnimetatud nõusoleku andmise ja tagasivõtmise aeg, nõusoleku kehtivuse lõppkuupäev ning nõusolekuga seotud muud andmed, samuti nõusoleku andnud ja andmeid vastuvõtva juriidilise isiku ettevõtte nimi ning registrikood;

3) volituste haldamise andmestikus – lõppkasutaja ja asjakohasel juhul tema seadusliku esindaja ees- ja perekonnanimi, isikukood, volitusega antud esindusõiguse andmed ning isiku teovõime piiramise andmed.

¹⁰⁴ Eelnõu. [Avaliku teabe seaduse ja keeleseaduse muutmise seadus](#), 21.06.2024.

¹⁰⁵ Eelnõu uuenenud kujul: [Avaliku teabe seaduse ja keeleseaduse muutmise seadus](#), 24.09.2025.

(4) Käesoleva paragrahvi lõike 1 punktides 1 ja 2 nimetatud andmete edastamist saavad isikud teostada järgmiselt:

- 1) füüsiline isik enda andmete edastamiseks;
- 2) juriidiline isik tema ettevõtte kohta käivate andmete või tema poolt esitatud isikuandmete edastamiseks.

(5) Andmete edastamise käivitamiseks loob esmalt riigi infosüsteemi kuuluv andmekogu pidaja või Statistikaamet andmeväljastusteenuse.

(6) Andmete edastamise käivitamiseks nõusoleku andmekogus, esitab riigi infosüsteemi kuuluva andmekogu pidaja või Statistikaamet deklaratsiooni nii edastatavate andmete kirjelduse kui edasise töötlemise eesmärgi kohta, mis on kooskõlas kavandatava andmeväljastusteenusega. Nõusolekud antakse lähtuvalt esitatud teenuse- ja eesmärgideklaratsioonidest ning on aluseks andmete edastamisel või ülekandmisel.

(7) Andmete edastamiseks või ülekandmiseks võib Statistikaamet kontrollida teiste riigi infosüsteemi kuuluvate andmekogude andmeid, kui need andmed on riikliku statistika seaduse alusel ametil olemas ning need on teenuse osutamiseks vajalikud.

(8) Andmenõusoleku ja volituste haldamise andmekogu vastutav töötleja on Riigi Infosüsteemi Amet.

(9) Andmenõusoleku ja volituste haldamise andmekogus töödeldavaid andmeid säilitatakse kolm aastat andmenõusoleku andmestikus nõusoleku kehtivuse lõppemisest ning volituste haldamise andmestikus volituse lõppemisest arvates.

(10) Andmenõusoleku ja volituste haldamise andmekogu asutab, vastavate võrgu- ja infosüsteemide haldamise ja kasutamise korrad ning andmekogu põhimääruse kehtestab Vabariigi Valitsus määrusega, milles sätestatakse:

- 1) vastutava töötleja ja volitatud töötleja ning nende ülesanded;
- 2) andmenõusoleku ja volituste haldamise infosüsteemi kantavate andmete täpsem koosseis ja edastamise kord, sealhulgas vajaduse korral andmekogus töödeldavate isikustamata andmete koosseis;
- 3) andmete juurdepääsu ja andmete väljastamise täpsem kord, sealhulgas andmenõusoleku ja volituste haldamise infosüsteemi liidestumise täpsemad tingimused;
- 4) andmeandjate ja nende esitatavate andmete täpsem regulatsioon;
- 5) nõuded andmenõusolekuteenuse raames sõlmitavatele lepingutele ning teenuse- ja eesmärgideklaratsioonile ning nende esitamise kord;
- 6) muud andmenõusoleku ja volituste haldamise infosüsteemi pidamise, haldamise ja kasutamisega seotud korralduslikud küsimused.